

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies nonus et decimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1925

Vita S. Blasii

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72556)

A virtutum exercitio eximius, orandi studio, labori manuum, scribendi officio variisque muneribus addictus, per annos decem et octo omnibus exemplo est; tandem relucians sacerdotio initiatur. Plurimi autem in corporis et animae angustiis eius opem implorantes non sine miraculo iuvantur. Inter discipulos bene multos qui ipsi adhaeserunt praecipui fuerunt Lucas, Symeon et Ioseph, et huius quidem laudes paulo fusius persequitur hagiographus. Jam fama sancti viri paulatim crescente, hominum frequentiam iugendi consilium inivit, morbumque obleniens, cum tribus discipulis profiscicitur, quasi aquis Puteolans fruiturus; revera autem navem conscendit, Constantinopolim appellit et ab Anatolio hegumeno in Studii coenobio benigne susceptus, propediem ab Antonio patriarcha et Leone imperatore, qui eius alloquio frui gestiebant, arecscitur. Quattuor autem elapsis annis, Anatolio annuente, cum tribus discipulis in Montem Athonem secedit. Ibi autem nulla palitur lum ex rerum inopia, lum ex hominum invidia. In locis desertis et inaccessis ut plurimum, praesertim tempore quadragesimae degit, solis herbis victians. Dum ibidem sacram celebrat liturgiam, caelestes a pastoribus audiuntur voces. Post duodecim annos, ab iis qui in sacro monte principatum sibi vindicabant, molestiis affectus, Byzantium redire cogitur, ut imperatoris gratiam suis monachis conciliet, uniceque ex discipulis monasterii gubernandi munus committit. A Studitis amicissime rursum excipitur, statimque imperatorem adit, a quo chrysobullum im-

petrat. Proximae mortis praescius, sacra mysteria ultimo celebrat, et paulo post animam Deo reddit. Deponitur in oratorio Sancti Georgii, quod est ad sinistram ecclesiae Sancti Iohannis Studitarum.

4. Quo die quove anno Blasius obierit, a biographo reficitur. Dies obitus ille censendus est quo eius festum agitur. Iamvero in menologio, quod nobis Vitam Blasii suppeditavit, ea legenda praebet ad diem 20 decembris; in synaxariis vero ad 31 martii haec habentur: τοῦ ὁσίου Βλασίου τοῦ ἐκ πόλεως Ἀμορίου τὴν γέννησιν ἔχοντος (1), quae certo certius nostri Blasii annuntiatio est, ut et illa quam ad eundem diem habent nonnulli libri Slavici: Sancti Blasii thaumaturgi. Sorte magis quam ratione alleruter dies eligendus est. Ut Vitae Blasii aliquis adoretur chronotaxis, necesse est ea passim colligere quae cum temporum ratione quodammodo conexa sunt. Et Romae quidem commemoratus est annos minimum decem et octo (c. 14), in monasterio Studii annos quattuor (c. 23), in Monte Athone annos duodecim (c. 25). Iamvero quando Roma rediit ab hegumeno Studitarum exceptus est, Antonius Cauleas patriarchatum (893-901), Leo VI imperium (886-912) tenebant (c. 19). Sedecim igitur anni quibus a reditu supervixit, non ante mensem maium anni 893 currere coeperunt, et saltem ad diem 20 decembris 909, vel 31 martii 910 vitam produxisse dicendus est; nihil tamen obstat quominus ad annum 912 protrahatur. Cetera nimis incerta sunt ut temporum ratio inde ducatur.

AUCTORE
H. D.

Dies
obitus
incertus.

Vitae
chronotaxis.

(1) Synax. Eccl. CP., p. 576; ita fere et Menaea, Athenis impressa, Μὴν μάρτιος (s. a.), p. 148. Etiam apud Synaxaristam. NICODEMUS HAGIORITA, Συναξαριστὴς τῶν δώδεκα μηνῶν, t. VIII (Constantinopoli, 1845), p. 144; C. Du-

KAKIS, Μέγας συναξαριστής, Mart., p. 492, ubi Blasii commemoratio hisce versiculis ornata est: Καρπούς, Βλάσι, ἀρετῶν ἐκπλαστάνας; ὁσπερ τρυγὰς νῦν ἐν πόλει μετ' ἀγγέλων.

VITA S. BLASII

C E codice bibliothecae Nationalis Parisiensis graec. 1491 (= P). Cf. Comm. praev. num. 1. F

Βίος τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν
Βλασίου.

ἀληθὲς εἰπεῖν δι' ἀσθένειαν σημαγραφεῖν⁴ οὐκ εἰδότες τὸ χρήσιμον, νόμοις δὲ πνευματικῆς φιλίας καὶ μόνον πειθόμενοι καὶ ταύτη τὰς ἐλπίδας τῆς ταπεινῆς ἡμῶν διανοίας ἐρείσαντες, ἐν τοῖς ὑπὲρ ἡμᾶς ἑαυτοῦς ἐξεδώκαμεν, ἄριστον πρὸς ἐπίδειξιν τῶν ἄλλων ἡγοούμενοι τὸ τῆ ὕπακοῆ καλλωπίζεσθαι. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸν μέγαν ἀπόστολον τοὺς χρόνους τῆς ἀγνοίας καθ' ἐκάστην ἑπερορῶν ὁ Θεὸς ἀνθρακας τῆς αὐτοῦ φιλανθρώπου προνοίας τοὺς εἰς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατηρητότας ἡμᾶς ἀναδεικνύσει, δεῖ πάντως ἕκνον παντός πόρου θένοντας τῆ τούτων λάμπει καταφωτίζεσθαι καὶ λογογραφεῖν καθόσον οἶόν τε τὰ τῶν ἁγίων ἀνδραγαθήματα· ἀνθρακας δ' ἂν οἶμαι τῆ πρὸς Θεὸν οἰκειώσει ὡς ἔξω σαρκὸς χερματίζοντας καὶ τὸ τῆς εἰκότος ἀρχέτοπον ἐν τῇ τῶν παθῶν ἀπεκδύσει μὴ λυμνημένους⁵, ἀλλὰ μὴν καὶ ὡς φροστῆρας ἐν κόσμῳ τεθέντας τῇ τῶν ἀρετῶν⁶

Prooemium. 1. Οἱ τὰς ἔξωθεν ἀριστείας τοῖς πύλαξιν ἐργαράττειν βουλόμενοι καὶ ταύταις τοὺς πολλοὺς¹ ἐνατενίζειν ἐθέλοντες, εἰκότων μεγέθει καὶ ἱστοριῶν εἰσηγήσει² προσθήσω δ' ὅτι καὶ χρωμάτων εὐχρησίας καταποικίλλουσιν, ὡς ἂν τῇ τέχνῃ τὴν γνῶσιν δημοσιεύσαντες ἐκατέρωθεν πρὸς ἑαυτοῦς, ὁποτέρως ἔχοι τὸ ὑποκείμενον, τὸν ἔπαινον ἐπισπάσσονται· πέφυκε γὰρ πως ὁ χαρακτὴρ ὡς ἐν κατόπτρῳ τὴν ὄραν τῆς κριτικῆς ἐπιδεικνύσθαι διαθέσεως· οὕτως οἶμαι τῶν ἄλλων ἐνθετῇ καταλήλῳ σχετικῇ διαθέσει καὶ ἀθλητῶν μᾶλλον ἀνδρείαν καὶ ὁσίων στηλογραφεῖσθαι παγκράτιον, τῆς εὐαγγελικῆς παρατάξεως θεῖῳ πνεύματι τὴν διαφορὰν τῶν χαρισμάτων ἐν τοῖς πολλοῖς ἀριθμῆσάς³. Ἀλλὰ τούτων ἀμφοτέρων ἡμεῖς (τὸ

1. —¹ τοῖς πολλοῖς P. —² εἰσηγήσεις P. —³ ἀριθμῆσασα P. —⁴ σκιαγραφεῖν P. —⁵ λυμνη-
Νοβενbris Tomus IV.

νάμενοι P. —⁶ ἀρετῶν // // // // P.

A και τῆ λοιπῇ τῶν ἀγαθῶν μετουσίᾳ ἐπιτερόμενος και τὸν τῶν ἀπάντων αἴτιον δοξάζων Θεὸν ἐμακάριζεν ἑαυτὸν ὡς τοιαύτης ἡξιομένον τιμῆς· πλὴν κορένυσθαι τὸ σύνολον μὴ βουλόμενος ἐπεθύμει τι ἐξ αὐτῶν προσλαβέσθαι και οὐκ ἠδύνατο.

5. Οὕτω δὲ προστετηκώς τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς λήψεως, ὁρᾷ τὸν ἀδελφόν, ἐκείνον δὲ λέγω τὸν νέον, τὸν τῆς εὐφροσύνης ἐπώνυμον, τὸν ἐκ τῆς ἀνθρωπιάς κατησβολωμένον τὸ πρόσωπον ἔχοντα ἐν πᾶσιν αὐτὸς οἷς ἑώρα τε και ἐθαύμαζε και λαβεῖν ἐπεθύμει και οὐκ ἠδύνατο προπορευόμενον ἔμπροσθε και πάντων ὧν ἐκεῖνος ἐγλάχτο τοῦτον ἀφθόνως τὴν ἀπόλαυσιν φέροντα· ὡς ἐν ἐκλήξει δὲ γενόμενος ἐπὶ τῷ ὀφθέντι παραδόξῳ θεάματι, οὕτω πως ἤρετο πρὸς αὐτὸν διττόμοσ· « Τέκνον Εὐφρόσυνε, ὅπου δὴ <χάρῳ> τὴν διατριβὴν ἐνταῦθα πεποίησαι; » Ὁ δὲ μειδιῶντι προσώπῳ θεωροηκώς πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίνατο· « Ὁ πάτερ, τούτων ὄντων ὁρᾷς ἀγαθῶν ὥσπερ δὴ τὴν ἀπόλαυσιν οὕτω μοι και τὴν ἐξουσίαν ὁ μόνος φιλόθεος Θεὸς κατελείπτεσε. » — « Καὶ δύνασαι, » φησὶν ὁ πατήρ, « ἐκ τούτων, ὃ τέκνον, ἐμοὶ τι παρασχέιν; » — « Λάβε, » φησὶ, « πάτερ, εἴτι και βούλοιο. » — « Οὐ, » φησὶ, « τέκνον, » πρὸς αὐτὸν ὁ πατήρ· « πολλὰ γὰρ τοῦτο ποιῆσαι βουλήθεῖς οὐ δεδόνημαι. »

B Τότε μετὰ πολλῆς τῆς εὐθέτητος τῶν τερπνῶν και ἀνεκίστων καρπῶν² προσελθεῖν λέγεται τὸν νεανίαν, και ἀδεῶς τῶν ἀρρήτων ἐκείνων ἀγαθῶν ἀφαγάμενον δοῦναι τῷ γέροντι ἐξ αὐτῶν μῆλα τρία· τὸν δὲ μετὰ πολλῆς δεξάμενον τῆς χαρᾶς γήθειν τε και ἐθροαινεσθαι, ὡς εὐθέως εἰς ἑαυτὸν, τῆς ὀπτασίας πέρασ ἐχούσης, ἐπανελθεῖν και εὐρεῖν κατ' ἀλήθειαν ταῖς οἰκειάς χερσὶν τὰ τρία μῆλα κατέχοντα. Φοβῆσας δὲ ὄλος και σύντρομος γεγονώς, παρενθὲ κελύσας κροσσθῆναι τὸ ξέλον εἶχτο τῆς εὐωνυίας μετὰ πάντων ἐχαριστίας, τὸν θεοῦ ἀγαθῶν ἀκόρεστον ἐν ἑαυτῷ τὴν θυμῶν ποιούμενος. Μετὰ δὲ τὴν κατ' ἔθος τῆς θείας λειτουργίας ἐκλήρωσιν ἔτι τῆς ἱερᾶς ἀμπεχόμενος διπλοῖδος, ἄφηγητῆς σὺν φόβῳ πολλῷ τῆς ὑπὲρ νοῦν θεωρίας ἐγένετο και πρὸς ἑαυτὸν ἔλθειν ἐκ τοῦ μαγεῖριον τὸν νέον προσέταπεν.

C 6. Ὡς δὲ τοῦτον εὐθέως παρέστησαν εἰδεχθεῖ τῷ προσώπῳ και τοῖς πινραοῖς ἀμφίως ἕρπονόμενον ὑπάγοντα· « Ποῦ, » φησὶν ὁ πατήρ, « ὃ σὺ, ταῦτη διέτριβες τῇ νυκτί; » Ὁ δὲ πρὸς γῆν νενεκῶς οὐδὲν τὸ σύνολον ἀπεκρίνατο. Ἐπὶ πολὺ δὲ τοῦ γηραίου προτεινόντος τὴν ἐρώτησιν, σύντακος ὁ νεανίας γενόμενος ἠρέμα πως ἀπεκρίνατο· « Ἀγροεῖς ὄλος, ὃ πάτερ, ὅπου ἀμφότεροι διετρίβωμεν; » Τότε φρικτῆ κατέσχε τὸν γηραῖον και φόβος ἐπέπεσεν ἀσπονδος, ὡς παρενθὲ πρὸς αὐτὸν ἐκβαλόντα τὰ τρία μῆλα εἰπεῖν· « Καὶ ἐπιγινώσκεις ταῦτα; » Ὁ δὲ· « Ναί, » φησὶ, « πάτερ· πῶς γὰρ οὐ; και γὰρ ἐγὼ σοι ταῦτα παρέσχον. » Τότε πρὸς αὐτὸν ὁ πατήρ· « Ἐπὶ πάντων μακάριος

εἶ, τέκνον Εὐφρόσυνε, ὡς τοιούτων ἡξιομένος τῶν ἀγαθῶν· σὴ γὰρ ἀληθῶς καθηγγητῆς ἀξίος τῆς ἐμῆς ἀναξίον και ταλαιπώρον φυχῆς. » Κόψας δὲ μετὰ φόβον και προσκνησίας αὐτοῦ τοῖς ποσὶν ἄρας τε και ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ τούτων εἰσαγαγὼν οἰκειάς χερσὶν ἐν ἱερῷ σκεύει τὰς τρεῖς ἐκεινάς εὐλογίας μελίσας πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς τῶν ἀθανάτων ἐπέληψε δωρεῶν· οὕτως οἱ¹ τῆς ἀφθαρσίας ἐργάται ἐν φαρτῷ σώματι τῶν ζωηρῶν και ἀφθάρτων πρὸ τῶν ἐκείθεν ἐντεῦθεν ἀπήλασαν ἀγαθῶν. Ὁ δὲ τῆς εὐφροσύνης ἐπώνυμος τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων ἀδοξίαν ὡς τὰ πολλὰ τοῖς ἀνθρώποις παρέχειν ἠγούμενος, ἀφανῆς ἐξ αὐτῆς τῆς ὥρας ἐγένετο. Ἡ γὰρ τῶν ἁγίων δόξα οὐκ οἶδεν ὄλος τοῖς ἀνθρώπων ἐπαίνοις συγκαταστέφεται, ἐν ἑαυτῇ δὲ τὴν πράξιν εἰς θεωρίας ἐπίβασιν φέρονσα ἔχει τὸ εἶναι δι' ἀδοξίας δόξα παρὰ τοῦ πᾶσι τὰ πάντα δοξάζοντος. Ἡμεῖς δὲ ταύτην λοιπὸν τὴν διήγησιν ὠφέλιμον οὖσαν προθεῖναι τῷ βίῳ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Βλασίου ἀξίον κρίναντες, ἐπ' αὐτὸν ἡδὴ Θεοῦ δίδόντος λόγον ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματος τὸν κάλαμον τρέπομεν.

7. Πόλις μὲν οὖν, ὥσπερ φθάσαντες εἶπομεν, ὄπηρχεν αὐτῷ τὸ Ἀμμόριον, χωρίον δὲ Ἀπλαιοῖς προσαγορευόμενον ὑπὸ τῆν ἐνορίαν ὄν τε και διακεῖμενον τῆς εὐαγωγῆς τε και περιδόξου τῶν Πισσινῶν μητροπόλεως (1) εὐγενῆς και οὗτος τῶν ἀπ' ἡλίου ἀνατολῶν· παραχωρήσει γὰρ δὴ πάντως ὁ μέγας Ἰὼβ ἐπίσης τῇ πατρίδι και τούτῳ τοῖς αὐτοῦ ἐπαίνοις καταλαμπρύνεσθαι· γεννήτορες δὲ εὐσεβεῖς ὁμοῦ και φιλόθεοι και τῆς καλλίστης συζυγίας ἐντεῦθεν δι' εὐτεχνίας τὰ γέρα καρπούμενοι πλοῦτῳ και περιουσίᾳ και δόξης λαμπρότητι και τῇ λοιπῇ τοῦ βίου κομῶντες εὐερίᾳ¹· τεττάρων γὰρ νῶν πατέρες ὑπάρξαντες και τούτοις εὐσεβείας ὑπόθεσις χρηματίζαντες ἦσαν κλέος ἐν ἅπασιν, ἐπεὶ και ὁ πατήρ, ὡς ἐμάθομεν, Ἡρακλῆς προσηγορευέτο, τῆς ἐκκληρίας τοῦ γένους ἄνωθεν εἰς πολλὰ διαίρεθεις και μέχρι τοῦ νῦν τὸ λαμπρὸν διασφουζούσης ἐν πᾶσιν, ὡς εἰπεῖν, τοῦ ὀνόματος. Τὸ δὲ τῆς μητρὸς καταμαθεῖν οὐδόλως ἠδονήθημεν ὄνομα, Ὁ γοῦν πρῶτος τῶν παιδῶν τὰς ὀδύνας διακριθῆσας τῆς φύσεως εὐφνῆς εἰ και τις ἄλλος ἐν τῇ τοιβῆ τῶν μαθημάτων γενόμενος τοῦνεκα² τῆς οἰκείας πατρὸς τὴν ἐν τῷ Βυζαντίῳ διατριβὴν ἐκλεξάμενος και ταύτην προσδιατριβῆσας, ὡς ἐπρεπεν ἀξίως τε τῆς ἀρετῆς, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὸ ἀθάνατον χροῖμα τῆς ἱεροσύνης ἐμπορευσάμενος, πρεσβύτερος ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας γενένηται, ἔστιν ἂ τῆς πρὸς Θεὸν οἰκειώσεως τὰ ἐκ τῆς ἱεροσύνης ὠφέλιμα τοῖς πολλοῖς καταλείψας ἰνδάλματα. Ὁ δὲ παῖς Βασίλειος — τοῦτο γὰρ ἦν τῷ ὀσίῳ τὸ ἐκ τῆς ἀναγεννήσεως ὄνομα — πλάσιον ἀρίστην ὑπὸ τῶν φασάντων διαπλάττόμενος εἶχετο τῆς νηπιώδους διδασκαλίας, ὥσπερ εἰκός, τὴν τῶν γραμμάτων ἐκπαιδόμενος μά-

VITA

Rursum de sancti patria et parentibus.

Iob. 1, 3.

Matris nomen ignotum.

Basilius prius vocatus,

5. —¹ om. P. —² ita P; τοῖς τερπνοῖς και ἀνηκαστοῖς καρποῖς εὐσεβείας.

6. —¹ οὕτω σοι P.

7. —¹ εὐερίᾳ P. —² ita P; nonnulla deesse censeo.

(1) Amorium sedes quondam episcopalis Phrygiae Salutaris, dein Galatia Salutaris addita

sub metropoli Pessihunte. RAMSAY, *The Historical Geography of Asia Minor*, p. 221-31.

-θησιν.

VITA θησιν. Αί γάρ ἐκ φύσεως ἕξεις καλῶς ἐν τούτοις διαπλαττόμενοι πρὸς πᾶν ὄτιον τῶν κρείττωνων ἐδωαρή και ἐπρόσσιτον τὸν νηπιώδη νοῦν ἀπεργάζονται. Ἐπει δὲ τέλος ἡ ἀκμὴ τῆς πρώτης ἡλικίας ἐλάμβανε και πέρασ εἶχεν αὐτῶ τῶν στοιχείων ἡ προκαταρκτικὴ τῶν παιδῶν διάγνωσις, τῷ μεγάλῳ προόδῳ τῆς προσηθείσης λαμπρᾶς μητροπόλεως ὑπὸ τῶν γεννητόρων ὡσπερ τι θεῖον ἀνάθημα προσκομίζεται, και παρ' αὐτοῦ καταξιοῦται τοῦ πρώτου βαθμοῦ τὴν σφραγίδα τῆς ἱερᾶς λειτουργίας τοῦ ὑποδιακόνου εἰσδέξασθαι. Ἐδοστράτιος δὲ ἦν subdiaconus ordinatur. ὁ θαυμασίος, ὁ τοῦ μεγάλου Ἰγνατίου φοιτητῆς προσφιλέστατος (1), ἄρτι τότε φωστῆρος δίκην τῆ Κωνσταντινουπόλει τεθέντος ἐκείνου και ταύτης τὸν λαὸν ὁσίως τε και εὐσεβῶς ταῖς ὀρθοτόμοις διδασκαλίαις ὑθμιζόμετος· εἰθ' ὁσῶς μετ' ὀλίγον χρόνον πρὸς τὸν σύγγονον ὑπὸ τῶν φροντῶν και οὗτος εἰς τὸ Βυζάντιον Byzantium ductus ἀποσταλεῖς εἰσελήλυθε, τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ λοιπὸν καρποσόμενος ἐπιμέλειαν. Ὡς δὲ τοῦτον ἐκείνου μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς εἰσεδέξατο, τῆ φυσικῆ στοργῆ διαμεριζόμενος πανταχόθεν σπλάγγνοις κατετιτρώσκετο, μήπως ἐξ ἄβουρίας οἶα μείρακα και ἀδαῖ ἀλλὰ μὴν και ἀσυνήθη τοῦ τόπου ἔπαρχοντά τι τῶν οὐ δεόντων προσγένηται· τοῖνον τὸ τῆς ψυχῆς ὠραῖον κατὰ πάντα τῆ εὐμορφία τοῦ σώματος συγκείμενον θεασάμενος, ἤσθη τοῦ παιδὸς τὸ ἀκέραιον· και ὑπολαβὼν οὐκ ἔμετο δεῖν τοῖς τραγικοῖς και ληρώδεσι τῶν ἕξῳ μαθημάτων τὴν τοῦτου ἀπασχολῆσαι διάνοιαν, μᾶλλον μὲν οὖν τοῖς ἠθικωτέροις λογίοις τοῦ τε Δαβὶδ και Σολομῶν προσομιλεῖν παρεσκεύασε. Καὶ δὴ προέκοπτεν ὁ νέος ταῖς καλαῖς ἀναβάσειν ὀσημέραι τῆς θείας γραφῆς ὑθμιζόμενος. Ἰούλου δὲ τὰς παρεῖας κατακοσμεῖν μέλλοντος, ἠνίκα μάλιστα τῆ νεότητι τῶν παθῶν ὁ ἐσμὸς ὑπεισέρχεται, ἦν ἰδεῖν ἀληθῶς, ἐπ' αὐτῶ τὸ τῆς γραφῆς ἐκκληροῦμενον, φάβῳ τὰς σάρκας προσκλωμένας τῷ κτίσαντι και δι' αὐτῶν καθ' ἐκάστην τὸν τῆς ἀμαρτίας νόμον ὡς οἶον τε ἀντιστρατευόμενον. Ὡς δὲ ὁ χρόνος τῆ πείρα τὴν φάσιν τοῦτου πρὸς τὸ κρεῖττον διήμειβε και ἄξιον αὐτὸν τῆς ἀρετῆς τὸ δοκιμῶν πρὸς καταρισμὸν τοῦ πνεύματος ὑπεδέδεικνε, χειροτονεῖται και οὗτος ὑπὸ τοῦ παμμάκαρος Ἰγνατίου ἐν τῆ τοῦ Θεοῦ Σοφία διάκονος· και ἦν in S. Sophia diaconus ordinatur. οὖν τῷ ἀδελφῷ καθ' ἐκάστην ἐνδελεχῶν τοῖς ἀγαθοῖς κατορθώμασι· τὸ γὰρ ἀκμάζον τῆς φύσεως ἐπειδ' ἂν δεξιῶς τὸ περιπαθὲς κατακρατήσσει τῶν αἰσθήσεων, ἅπαν τὸ ἐξενυμένον ἀπονεκρῶσιν ἔνθεν τῆς ἡδονῆς ἀδούλωτον ἔχει τῆς ψυχῆς τὴν εὐγένειαν, ἐν οὐδενὶ τὸ σύνολον ἐκτρέπεόμενον. Diaboli tentatur insidiis. 8. Ἐπει οὖν ἔγνω καλῶς, ὡς βέλεσι τισιν ὁ διάβολος τοῖς ἡμετέροις μέλεσι κέρηται και γοῦν σκάνδαλα διὰ τούτων τριβοῖς ἐντίθησι, πανταχόθεν τὸν θάνατον προτενόμενος (τῶν γὰρ ὀφθαλμῶν πορικῶς μὴ λυμαινόμενον τὸν ἐνδοθεν ἄνθρωπον ἡ τῆς ἀφῆς ἐπιλυσώσεως ταῖς τῶν σωματίων λειώτῃσι, ἀλλὰ μὴν και τῆς γενέσεως, ταῦτον δὲ εἰπεῖν τῆς ἀκοῆς τε και τῆς

δοσφρήσεως τῆ τῶν πραγμάτων ποιότητι μὴ D καταβλαπτόντων τὴν αἴσθησιν, ἀδύνατόν ποτε τὸν κοινὸν τοῦ γένους πολέμιον τῶν αὐτοῦ πονηρῶν βουλευμάτων τι ἐν ἡμῖν κατεργάσασθαι), ἠνίκα τοῖνον και ἡσχαλλε¹ και τὴν ψυχὴν ταῖς φροντίσι διμεριζέτο, πῶς καθυποτάξαι τὴν σάρκα τῷ πνεύματι ἐαυτὸν² προσοικειώσει τῷ πλάσαντι. Περισκεψάμενος δὲ και εἰς ἐαυτὸν λογισάμενος, ὡς ἐν μέσῳ πόλει, εἰ μὴ ὑπερφνὲς τὸ γιγνόμενον, τὸ ἀγαθὸν πορίσασθαι σπάνιον, ὁρῶν δὲ τὴν μοχθηρὰν τῶν ἀνθρώπων διαγωγὴν ὡς παρεχομένη τὸ ἐστὶν ἴσα και ἠρινῶν ἀνθέων τὴν σῶστασιν ἔχουσα τί στενὴ δὲ ἡ πόλις και τεβλιμένη ἡ ὁδός, διασπῆρῃ βουώντος τοῦ τῶν ὄλων Θεοῦ ἐνηχοῦμενος, ὡσπερ τι κέντρον τρωθεῖς τὴν διάνοιαν και ἴν' ἀληθῆς εἶπω θεομανθεῖς τὴν καρδίαν και πνεῦμα εὐθὲς τοῖς ἐγκάτοις ἔθεν ἐαυτῷ προσλαβόμενος, καταλιπὼν τὸν σύγγονον και μόνος ἐν τῆ ἐκκλησίᾳ παραγερόμενος εὐρών τέ τινα μοναχὸν και μόνον τῷ προσήματι γνωρίζόμενος, ἐξέδοτο ἐαυτὸν πρὸς τὸ τῆς ξενιτείας πολύπονον στάδιον· ἠγνόει δὲ ὅπως ὡσπερ ἀπὸς τῷ λόφῳ περιπελεκόμενος· οὐδὲ γὰρ οἶδεν ὁ θεῖος πάθος κινδύνον ὑφοραῖσθαι τὸ σύνολον· πλὴν ὡς εἶδεν ἐκείνος ὁ τὴν πολίαν ἰσορροπον τῆ φρονήσει μὴ ἐπαγόμενος τὸν νέον τὸ ἄκακον και ἐπιρόθυμον εἰς τὴν ἔξοδον, εὐλαβείας ὑπεισδὸς προσωπεῖον ὁ ἔχθιστος βουλήν ἔχειν ἔλεγε τὴν αὐτὴν ἀπαίρειν ἐκείνον πρὸς τὴν μεγάλην τε και περιφανῆ τῶν πόλεων Ῥώμην. Romam ire gestiens Οὕτω γὰρ και τὰ τοῦ σκοποῦ τῷ ὀσίῳ ἐδέδοκτο. Τότε μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς καταλιπὼν ὁ νέος γονεῖς, ἀγχιστεῖς, φίλους, ὡς ὑπὸ Θεοῦ πεμφθέντι προσεκολλήθη τῷ παραφῶφ και κακόφρονι γέροντι· οὕτω γὰρ ἐγὼ καλῶ τὸν τῆ ἀναισχύντω προθέσει κατὰ τοῦ γήρως καθοπλισάμενον· ἐπειδὴν γὰρ αἱ ὀρέξεις τὰς ἐκ νεότητος ὀρμὰς συμμάχους ὡσπερ χρησάμεναι τὸ φροῦσιον τῆς ψυχῆς, τὸν νοῦν, καταβάλωσιν, αἰχμάλωτον ἦδη τοῦτον ποιήσαντες ἄγωσιν, εἰς ὅπερ και βούλωσιν. Οὕτως οὖν και οὗτος πονηρὰ ὡσπερ δεσποινῆ τῆ τυραννίδι τῶν κακῶν ὀπήσους κατὰ πάντα τῆ ἀμαρτία γενόμενος ὄλος τε τῆ μέθῃ τῆς φιλαργεῖας ἐκβακχευθεῖς, τὴν κατὰ τοῦ νέου ἀπόλειαν κακῶς προμηστεύεται· και διὸ τοῦ Βυζαντίου ἀπάραντες ἄμφω τε πρὸς τὰ τῆς Βουλγαρίας Bulgariam petit, μέρη λοιπὸν κατανήσαντες, δολοκλοπεῖ τῷ νέῳ τὸν θάνατον· και [ἐν] ἐνὶ τῶν Σκυθῶν τοῦτον ἀπεμπολήσας, κρύβδην αὐτὸς ἔχχετο, τὸ δράμα ταμευσάμενος. Ὡς δὲ ὁ πριάμενος βάβαρος τῷ ἐλευθερίῳ τοῦ νέου προσήματι τὴν τοῦ ἀκολάστου ἐκείνου τοῦ ἀμονάχου δι' ἐρωτήσεως κατέργω δυσμένειαν — και γὰρ ἅπαντα πολυπραγμονήσας εἰσαῖθις μεμαθήκει τὰ προὑπάρξαντα, ὅπως τε προσφάσει τῆς εἰς τὴν Ῥώμην ἀπάξεως τὰ τῆς πράσεως τούτῳ προέτεινε δίκτα — ὄλως οὐδὲν μελλήσας περὶ τὴν ἐρευναν τάχος δὲ ὀση δύναμις περικρατῆς αὐτοῦ τῆ τῶν πολλῶν διαδόσει γενόμενος, τῷ βαρβαρώδει και μόνον θυμῷ τὴν κατὰ τοῦ δυσμενοῦς ἐρώτησιν ποιησάμενος ἀπέλυσεν ἀβλα-

Matth. 7, 14.

Cum monacho ignoto sed indigno

Romam ire gestiens

F

Bulgariam petit,

ubi ab eodem venundatur.

³ τοῦτό που P.

8. — ¹ Ἐσχαλλε P. — ² ἐαυτῷ P.

(1) Eustratius metropolita Pessinuntis sedit in Concilio Constantinopolitano an. 879. MANSI,

Concilia, t. XVII, p. 373.

VITA

A βῆ ἠῆγει γὰρ τοῦτοις προσφάτως τὸ κήρυγμα καὶ τῆς εὐσεβείας τὸ φῶς ἐπαιδαγωγεῖ πανταχόθεν πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοὺς ὅσοι μάλιστα θεομοτέτως τὸν Χριστὸν ἀγαπήσαντας· ὅθεν οὐδὲ τὴν τοχούσαν ξενίαν τῷ ἁγίῳ καρνευσομένου γνώριμον τοῖς λοιποῖς τῶν Σκυθῶν καθίστησιν ἄρχουσιν. Οἱ δὲ τὸ πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ νέου φίλτρον³ θαυμάσαντες, μᾶλλον καὶ μᾶλλον πρὸς τὴν πίστιν ἐβραβιώθησαν, τὴν ἐν ἀκμῇ τῆς νεότητος αὐτοῦ τῶν δεινῶν ἐπιφορὰν ἀναλογιζόμενοι· «Φεὺ γὰρ,» ἔλεγον, «ὁπόση μαγανία πρὸς τοὺς τοῦ Θεοῦ δούλους ὁ διάβολος κέχρηται.» Ὅτω δὲ τελείαν αὐτῶ τὴν ἐλευθερίαν ποιήσαντες παρεκάλουν εἰς ὄναρ χῶρον ἐθέλει τοῦτῳ δέμασθαι καταργῶν, ἀχώριστον τῆς ἐαυτῶν συνοσίας ἔχειν περιώμενοι. Ὅ δὲ τῷ θεῷ λόγῳ τὴν τοῦτον ἐκ γῆς ἀνυψώσας διάνοιαν ἀρχεισθαι μόνῃ περιχαρῶς πρὸς αὐτοὺς ἀπεφθέγγετο εἰς οἰκίας λομπρότητα τῆ σκέπῃ τοῦ οὐρανοῦ κολλοπιζέσθαι, ὅτι· «Ὁ κατοικῶν (φησὶ) ἐν βοήθειᾳ τοῦ ὑψίστου ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ σκέπῃ καθ' ἑκάστην ἀδύξεται. Ἐδύσατε οὖν με μᾶλλον, ὃ ἀδελφοί, τὴν φίλην τριβὴν ἐμοὶ τῷ ἀναξίῳ πορεύεσθαι καὶ Θεῷ δὲ εὐχῆς ἀποδοῦναι τὴν εὐνοίαν. Τοῦτο γὰρ καὶ ὑμῖν οὐκ ἀνόητον, τὸν μισθὸν δαφιλῆ πρὸς τοῦ μισθαποδότου Θεοῦ κομιζόμενοι.» Τότε μόλις μὲν ἀπέστειλαν ὃ ἄμους, τὸ ἀμετάθετον τῆς γνώμης αὐτοῦ στοχασάμενοι.

9. Ἐθεν οὖν τὴν ἐν τῷ Δανουβίῳ ποταπορίας ποιούμενος λησταῖς πειραταῖς περιπέπτωκεν· οἱ καὶ φονίως αὐτῷ τὰς χεῖρας ἐκτείναντες καὶ τὸ ἐκκεραμέμενον¹ ἐν τῷ τραχήλῳ τοῦτον σταυροῖον δραξάμενοι — καὶ γὰρ χρηματικὸν ὑπάρχειν τὸν δίκαιον ὑπετόπασον — ἤρουντο πρὸς αὐτόν, εἶπερ τι τῶν αὐτοῖς ἐρασμίων ἐπικουμίζοιτο. Ὅ δὲ τὸν σταυρὸν αὐτοῖς ὑπεδείκνυε καὶ τοῦτον ἀντὶ πολλῶν ὁμολογεῖ χρημάτων ἀσπάζεσθαι. Ὡς δὲ μὴδὲν τῶν αὐτοῖς ἐφευγῶν ἐν τούτῳ ἐπέβρισκον, ὥσπερ ἐπιμαρνήντες οἱ τάλανας ἄτε δὴ τοῦ σκοποῦ ἀστορήσαντες, εἰς ἔρημον τόπον τοῦτον ἐκβαλόντες ἀπέχοντο, τοῖς ὁμοιοτρόποις αὐτῶν θηρσὶν οἱ δειλαιοὶ βροῦμα καταλιπόντες τὸν ἅγιον· αἱ γὰρ μαγαὶ τῶν βεβήλων ψυχαὶ καὶ τὰς αἰτίας τῶν μεγίστων² κακῶν πρὸς οὐδὲν διατίθενται. Ὅτω τούτων παραδόξως διασωθεὶς προμηθείᾳ Θεοῦ τὸν παρὰ τῶν παλαμναίων ἐξέφυγε θάνατον, ἔρημος ὄντως ἐξ ἀνθρώπων ἐπισκοπῆς καθιστάμενος. Ὅρων δὲ πανταχόθεν τὴν ἔρημον τραχειᾶν οὖσαν καὶ ἄβυτον (εἰς ὅση γὰρ διέκνευτο ἡλίβητα) καὶ τόπους φαραγγοειδεῖς τρόμον ἐμποιοῦντας καὶ μόνῳ τῷ βλέμματι, οὐκ ἔχον ὄθεν ταύτης ἀπάρεξται, πρὸς τὸ γόνυ κλίνας τοῦ σώματος, ἄνω δὲ πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα μετὰ στεναγμοῦ καὶ δακρῶν προσερείσας αὐτοῦ τὰ τῆς καρδίας ἀκοίμητα ὄμματα· «Σύ,» φησὶ, «Κύριε, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα παρήγαγες· καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἐνώπιόν σου ἀντεπιεῖν τῷ σῷ δυναμένην προστάγματι· πάντα γὰρ τῇ σῇ παναλκείᾳ δεξιᾷ, βασιλεῦ οὐράνιε, κυβερνώμενα τὴν τοῦ εἶναι μετελήφασιν ἕπαρξιν· ἐλέησον οὖν καμὲ, πανάγαθε, τὸν ἀνάξιον τὸν τῷ σῷ φοβερῷ καὶ παναχράντῳ ὀνόματι κατα-

κολοθήσαντα· μή μου ταύτη τῇ ὥρᾳ παρίδης τὴν δέησιν μηδὲ βδελύξῃ με τὸν ἁμαρτωλὸν τε καὶ ἄσωτον· ἐπιβλέψον δὲ ἐξ ἁγίου κατοικητηρίου σου, δέσποτα, καὶ ἐπίσκεψαί με τὸν ἀσθενῆ καὶ ταλαιπωρον. Ἰδοὺ γὰρ, ὡς ὄρας, ταῖς τῶν ἁμαρτιῶν μου σειραῖς συναφιγγόμενος πάσης ἀξίως βοήθειας ἐστέρημαι ὁ ἀνάξιος καὶ οὐκ ἔχω ποῦ προσφνεῖν ἢ εἰς τὴν σὴν πλουσίαν σκέπην τε καὶ ἀντίληψιν, ὅτι ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ τῷ ἀνθρώπῳ ἢ σωτηρία καθέστηκεν. Ἀντιλαβοῦ οὖν με κατὰ τὸ λόγιόν σου καὶ ζῆσόν³ με καὶ μὴ κατασχόνῃς με ἀπὸ τῆς προσδοκίας μου, ὅτι ἐκτός σοῦ ἄλλον Θεὸν οὐκ ἐπίσταμαι.» Ταῦτα μετὰ πολλῶν δακρῶν ὡς εἰκὸς προσενζάμενος ὄδε τε κάκεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς περιέθεεν, εἰ πως ἐν μέρει τινὶ κατιδεῖν δυναθῆναι ὁδὸν εὐθείαν καὶ εὐτριπτον. Καὶ δὴ πανταχόθεν περισκοποῦντι καὶ τοῖς δάκρυσιν κατολοφρομένῳ καὶ στένοντι δείκνυται θέαμα ξένον τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐνοράμενον, νέος τις λαμπροφώρος ἔμπροσθεν αὐτοῦ παριστάμενος καὶ κρείττον ἢ κατὰ ἄνθρωπον τὴν μορφήν αὐτῷ ἐνδεικνύμενος. Φῶς γὰρ ἐκ τῆς ὕψεως ἐναψήστραπται· καὶ χαριέντως οὕτω πως τὴν ὁδὸν δακτυλοδεικτῶν ὑπεδείκνυε, βάδην αὐτὸς τοῖς ποσὶν ἔμπροσθίος πορευόμενος. Τότε σύντρομος ὄλος τῷ φόβῳ γενόμενος ἰδῶντι περιεργεῖτο καὶ ἔστυγε καὶ τὴν ψυχὴν τῷ θάμβει διεμερίζετο, οὐκ ἔχων ὅτι πρὸς τὸ φαινόμενον διαπαράξῃται. Ὡς δὲ κατεπεύγοντα τοῦτον καὶ πανταχόθεν θαρρεῖν παρακελεύόμενον ἐβλεπεν τὸν τὴν μορφήν ἐκείνην ἐπιδεικνύμενον, ὄλος πρὸς τὴν τῶν ἀγαθῶν ἀγγελίαν γενόμενος καὶ τὴν δειλίαν ὥσπερ ἀπορουράμενος εἶπετο τοῦτω λοιπὸν μετὰ πολλῆς τῆς εὐθύτητος, παρὰ Κυρίου πιστεύσας ταύτην αὐτῷ τὴν βοήθειαν ἔσσεσθαι· πῶς ἀναξίως ἄρα διηγῆσαιμην τὸ ξένον τοῦ θαύματος; ὡς γὰρ ἡ ἱστορία τὸν Τωβίτ⁴ ἀπογράφει μετὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην τῆς αἰχμαλωσίας ἐπήρησιν καὶ τῶν⁵ ἀλγεωνῶν τὸ ἄπειρον πέλαγος καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις δευνῶς ἐπενεχθεῖσαν ἀνικτον αὐτῷ τῶν ὀμμάτων ἐκτόφλωσιν, ὅπως παρ' ἐλπίδας⁶ αὐτῷ προσελθόντα τὸν Ῥαφαὴλ Θεοῦ ἄγγελον ἐν ὑπέρετον προσχήματι πάντων ἰδιοποιούμενον ἤθεεν αὐτῷ τῶν δεινῶν τὴν ἀνάρρυσιν, εἴτ' ἐπιγνόντα τοῦτον πρὸς θαῦμα τρέψαι τῆς βουλῆς τὸ ἀτόρητον, μάλιστα γὰρ τῶν ὀφθαλμῶν παραδόξως τὴν πῆρσιν ἀποθέμενον, οὕτω καὶ ἐπὶ τούτῳ συμβέβηκεν, εἰ καὶ δεῦρο πλεονεκτεῖ τὸ θαῦμα τοῦ θαύματος. Ἄλλως γὰρ ὄδε κάκεισε νοεῖν τῆς ἀθυμίας τὴν κρίσιν εἰλήφαμεν· ἐπειδὴ γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτὸν ἀκμάζοντα τῇ νεότητι καὶ πανταχόθεν τῶν πειρασμῶν ταῖς νιφάσι βαλλόμενον ἀναγκάζεσθαι ταῖς ἀσθενείαις ὑποβεβλήσθαι τῆς φύσεως, τοῦ λογισμοῦ μάλιστα τὸ ἀβέβαιον τῆς ἐργασίας αὐτῷ παρσφαινοντος (πέφικε γὰρ ἐν τούτοις ὁ λυμεὸν τῆς ζωῆς κατατοξεύειν ἡμῶν τὸν ἐνδοθεν ἄνθρωπον), ἄνοθεν ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν Θεὸς τεκμηριοῖ τὸ τελούμενον, πρὸς συμμαχίαν τοῦ οἰκείου θεράποντος ἐξαποστέλλων αὐτοῦ τὸν ἅγιον ἄγγελον, σθένος αὐτῷ περιζωννόντα κατὰ τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως.

10. Ἀμέλει τῷ λευχειμονοῦντι νέῳ ἐπόμενος

et ab angelo,

ut aller Tobias,

F

reducitur

Liber dimissus

Psal. 90, 1.

in piralarum manus incidit,

a quibus in loco deserto retinquitur.

Ad orationem conjugit

³ φίλτρον P
9. — ¹ ἐκκεραμένον P. — ² in margine γνώμη P.

— ³ ita P. — ⁴ τῷ βίτ' P. — ⁵ τῶν, supra lín. P.
— ⁶ παρελπίδας P.

τῆς

VITA in Bulgariam. tῆς φοβεράς ἐρήμον τὸ τραχὺ τε καὶ ἄβατον εὐθυπόρως διέδρομεν, ἄχρις ὅτου καὶ αἰθίς πρὸς τὰ τῶν Βουλγάρων ἄμφο προσήγγισαν ὄρια· καὶ ἀφανὴς ἀθρόον ἐκείνος ὁ περικαλλῆς νεανίας ἐγένετο, ἀποροῆτως ὡσπερ τὴν ἔλευσιν οὕτω δὴ καὶ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ποιησάμενος· σύντρομος δὲ λοιπὸν καὶ αἰθίς ὁ τοῦ Χριστοῦ θεράπων γενόμενος, κῆψας καὶ τῷ Θεῷ τὴν ἐσχάριστον μετὰ δακρῶν ἀπονείμας προσκύνῃσιν ὄψετο τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω πορείαν ποιούμενος. Εἶχε δὲ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς θανμαστῆς ὀπτασίας τὰ σύμβολα, ὅπως ἱσταμένῳ τούτῳ συνίστατο καὶ καθεζομένῳ συνεκαθέζετο καὶ τῆς ἀθυρίας ἀνήρει καὶ ὅπως αὐτοῦ πρὸς τὰ ὑπὲρ φύσιν τὴν φύσιν μετεστοιχείωσεν, ὡς μὴδὲ βρώσεως ἐν μεθέξει γενέσθαι τὸ σύνολον. Ταῦτα ὁ τῶν θανμασιῶν Θεὸς ὁ τοῦς ταπεινοὺς τῷ πνεύματι ἀνυψῶν καὶ τῶν μετεώρων ἐν σφοδρᾷ ταπεινώσει καταράσων τὸ πρόνημα. Ἐκείθεν οὖν τῷ κατὰ τὸν τόπον ἐπισκόπῳ καθίσταται γνώριμος· ἔτυχε γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνον σὺν τοῖς προορηθεῖσιν ἐθνάρχεις ἀλλήζεσθαι, ὁληρῶς διαπραθεῖς ὁ μακάριος ἐκδοτος ἐκείνῳ τῷ φιλεσεβοῦντι βαρβάρῳ γεγένηται· οὕτω δὴ καὶ αὐτῷ τῷ πρώτῳ αὐτῶν ἐκ Θεοῦ ἄρχοντι γνωστὸς ἐναποκαθίσταται καὶ παρ' αὐτοῦ δεξιόθι καὶ προμηθεύεται καὶ πρὸς τὴν περιφανῆ καὶ μεγάλην τῶν πόλεων Ῥώμην διαβιβάζεται· ἔμελλε γὰρ εὐχῆς χάριν καὶ ὁ ἐπίσκοπος τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ καταλαμβάνειν μητροπόλιν· ὅθεν σὺν τούτῳ μετὰ πολλῆς τῆς εὐδότητος τὴν αὐτῷ πεποθημένην πόλιν κατέλιπεν. Οἱ γὰρ καθαρῶς¹ τῷ καθαρῷ τὰς ἐλπίδας προσαναθέμενοι, εἰ καὶ τὰ μάλιστα πρὸς τῆς ἐναντίας δυνάμεως τῶν πειρασμῶν ταῖς βολαῖς κατατιτρώσκονται, πληρῶς ὡς διὰ πάντων τὸ θεῖον ἐνοπριζόμενοι, ἄμαχοι πρὸς πᾶσαν περίστασιν γίνονται· ἢ γὰρ ἀρετῆ, ὡσπερ πρὸς καὶ σιδήρῳ καὶ τῶν ἐν γενέσει πάντων ἐπάργει ἀνάλωτος, οὕτω δὴ καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου περιγινέσθαι πέφυκεν. Ἰκανῶς οὖν ἐμπλήσας τὴν ἔφειν καὶ τῆς ἐνθέου ἡθονῆς τὸ ἀκόρεστον ἐν τῇ τῶν σεβασμιῶν οἰκῶν διατριβῇ πληρώσας ὡσπερ καὶ ἤθελε (καὶ γὰρ θυμηδίας ἀπάσης καὶ αὐτὸ τὸ ἄστυ καθέστηκε πάλαι καὶ μόνον ἐκ τῆς τῶν ἀποστόλων διατριβῆς κατὰ πάσης γῆς κολπωσάμενον τὰ προόμια), ἔμενε λοιπὸν τὰ περιφανῆ τῶν σηκῶν καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἱερῶν οἰκημάτων διεξερχόμενος τὴν τε τῶν μοναστηρίων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς κατοικοῦντων ἁγίων ἀνδρῶν ὁσημέραι τὴν πολιτείαν ἐκθειάζων τε καὶ κατάστασιν· ἢ γὰρ πείρα τῶν ὁρωμένων, ἐκ γῆς πρὸς οὐρανὸν τὸν νοῦν ἀνεκλύσασα, ἀκόρεστον αὐτῷ τὴν ἐκείσε διατριβὴν ἀπειργάζετο². ὅθεν οὐχ ἥμισυ εἰς τὸν κατεδάμαζε νηστεία καὶ ἀγοπνία καὶ τῇ λοιπῇ τῶν ἀριστευμάτων ἐνστάσει κατατροχόμενος. Ὡς δὲ, τοῦ ἐπισκόπου λοιπὸν τῶν ἐκείθεν ἀπαίρειν ἐθέλοντος καὶ αὐτὸν εἶπερ βοόλοιτο συνακολουθεῖν ἔτοιμον ἐμπαρέξιν³ αὐτῷ διομνυμένον⁴, ἔβλεπεν εἰς

μηδ' ὅτι οὐδὲν ἀντιπραττόμενον αὐτοῦ τῷ θελήματι, εἶξας μᾶλλον τῇ ξενιτεῖα συμπεριφύρεσθαι ἔμεινε τοῖς θεοῖς τόποις περιπολεῶν ἐκάστοτε. Καὶ τούτοις τῷ ἀρότρῳ τῶν ἐντολῶν τὴν τῆς ψυχῆς διερχόμενος ἀβλακα διὰ δύο ἢ καὶ τριῶν, ἔστι δ' ὅτε καὶ μετὰ τὴν τῆς ἐβδομάδος ἐκπλήρωσιν ἄρτῳ βραχυτάτῳ καὶ ὕδατι συγκροτούμενος· εἰργεται γὰρ ἐμφορεῖσθαι τῆς τοῦ οἴνου ποιότητος, ἄνωθεν οὐπω πως δι' ὀπτασίας κωλυθεῖς ποιέσθαι τούτου τὴν μέθεξιν. Ἐδοξε γὰρ ἐν μιᾷ καθ' ἑπνοῦς ὁρᾶν προφοροῦσάν⁵ τινα ἐν γυναικίῳ τῷ σχήματι οὕτωσι προσηνῶς αὐτῷ παρεγγυομένην⁶ δῆθεν καὶ λέγουσαν ὡς· «Εἶπερ τῆς ἐμῆς ἐπισκοπῆς ἐπιτεθέσθαι βοόλοιτο, ἔχειν δὲ με προστάτην ἐν βίῳ καὶ βοηθὸν καὶ ἐπίκουρον, ἄπωθεν ἀπὸ σοῦ τὴν τοῦ οἴνου μετάληψιν ποιησάμενος ἔξεις με κατὰ πάντα συλλήπτορα.» Καὶ ταῦτα προσειπούσα διέλυσε τὸ ὁρώμενον, οὐ πάντως, ὡς ἂν τις φαίη, τῇ πόσει τοῦ εἶδους καρκενεύμενον βλέπουσα τὴν ἀποχρὴν κατεργάσασθαι προούρειεν, ἐχέγγον δὲ μᾶλλον τῆς ἐντολῆς ὡς φιλάγαθος τὴν πρὸς αὐτὸν διάθεσιν ὑπεμφαίνουσα· πρόδηλον δὲ, ὡς ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου καθέστηκε, καθὼς προβαίνον ὁ λόγος καὶ δι' ἐτέρον παραστήσει τῆς ἐγγησαμένης αὐτῷ τὴν ἀντίληψιν. Ἐπὶ δὲ τὰ ἐξῆς τῆς διηγήσεως ἴωμεν.

11. Οὕτως τοιγαροῦν ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων γῇ διατριβόντος καὶ τόπον ἐκ τόπου μεταναστεύοντος, καίτερο ἀγνωρίστος ὡς ξένος τε λοιπὸν καὶ παντελῶς ἀπερίστατος, πείρα πολλὴν ἐντιθεῖς τῇ ἀκαχίᾳ τῶν πράξεων, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πρὸς ἑαυτὸν τοὺς πολλοὺς ἐπεσπάσατο τῷ τῆς εὐλαβείας προσήματι, τὴν παρὰ πάντων στοργὴν διὰ τῆς φήμης ὁρῶμενος. Ἐλκει γὰρ ἀληθῶς¹ τοὺς φιλεσεβεῖν αἰρουμένους καὶ μόνον ὄμεις πρὸς τὸ ποθοῦμενον εἰς συγκατάθεσιν ἀρετῆς τὰ τῆς εὐσεβείας ἰνδάλματα ποριζομένη² ἔγθεν καὶ τούτῳ πολλοὶ μὲν προσρυνέντες τῇ στοργῇ τοῦ πνεύματος συνεδέθησαν· ἀντι πολλῶν δὲ ὁ μέγας καὶ θανμασιῶς ἄνθρωπος ὁ τῆς εὐαγείας καὶ πολυανθρώπων πληθῶς τοῦ ἐνδόξου Καίσαρος λαῖρας (1) ποιμὴν καὶ διδάσκαλος, Ἐδστρούτιος τοῦνομα, ὃς ἐκ Κνζέκου τῆς λαμπρᾶς μητροπόλεως ἐξορμώμενος εὐδῶν τε τὸν δαιον ἄρτιον τοῦ Θεοῦ χρηματίζοντα ἄνθρωπον, τοῦτον πρὸς τὴν οἰκίαν μόνην ἐπαναλαβόμενος καὶ ἰδιαζόντως ἐν ἡσυχαστικῷ κελίῳ ἀλλήζεσθαι παρακελευσάμενος εἶασεν ὡς ἂν ἐθέλη τοῖς ἱεροῖς τῶν σηκῶν ἐπαπολαβεῖν ἐκάστοτε. Καὶ οὕτω λοιπὸν ταῖς ἀγαθοεργίαις διευθυνόμενος, διετέλει καλῶς ἐν πᾶσι διεξαγόμενος. Τὴν οὖν κόμην τῆς κεφαλῆς ἐν τύφῳ λευίτου κατὰ τὸ εἰωθὸς ἀποκεκαμμένην φέρον ὁ ὄσιος καὶ τῷ κοσμικῷ περιβολαίῳ ἀμφιενόμενος, ἐπεὶπερ ἑώρων οἱ τῆς μονῆς πατέρες ὀλοτρόπως αὐτὸν τῷ Θεῷ ἀνακείμενον τῇ τε νηστείᾳ καὶ προσεσχῇ καὶ τῇ τῶν δακρῶν ἀδιαλείπτῳ ἐκχῶσει θεοῦμένον τε καὶ ἔξω σαρκὸς σχεδὸν γνωρίζομενον, ἤρποντο πρὸς αὐτὸν

10. — ¹ in margine γνώμη P. — ² ἀπεργάζετο P. — ³ ἐνπαρέξιν P. — ⁴ διομνυμένον P. — ⁵ ποροῦσαν P. — ⁶ παρεγγυομένην P.
 11. — ¹ in marg. γνώμη P. — ² ποριζόμενοι P.

(1) De monasterio Sancti Caesarii, L. DUCHESNE, in Nuovo Bullettino di Archeologia cristiana, t. VI (1900), p. 25-28; Chr. HUELSEN, in Miscellanea Francesco Ehrle, t. II (Roma, 1924), p. 389-95.

ἐν

- A ἐν μιᾷ, ὅταν δὴ χάριν ξένον ἐαυτὸν διὰ τὴν πρὸς Θεὸν ἀγάπην καὶ μέτοιον ἐργασάμενος τοῦ μονήρους ὁ σχήματος, καίτοι τὸν βίον κατέχων τὴν περιβολὴν οὐ προσέεται· καὶ ἅμα ὡσπερ διερεθίζοντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ τῶ καθηγούμενων ταῦτα κατήγγελλον. Ὁ δὲ ἀνάξιος εἶναι διωμολόγει τοῦ ἐπαγγέλματος, «εἰ καὶ τὰ μάλα (φησὶ) τῶ πάθῳ τοῦτο κατατιτρώσκομαι.» Τότε μὴδὲν μελλήσας ὁ μέγας Ἐδστροτίος τῆ ἐξῆς ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ τὸν ἱερὸν τῶν μοναστῶν συναγηγερχὸς ἄμιλον, ἀποκείρει τοῦτον κατακοσμήσας τῶ ἀγγελικῶ σχήματι, Βλάσιον αὐτόν, ὡς κατακαζοτον βλαστον χρηματίζοντα, προφητικῶς ὀνομάσας, ἅτε παρὰ τὰς τῶν ἀρετῶν ἐξόδοις πεφυτευμένον ἐπάροχοντα.
12. Ἐνθεν ὁ μέγας τῆ τοῦ Θεοῦ φιλανθρώπων προνοία συναρίθμους τῶ ἱερῶ γεγονώς τῶν πατέρων σοστήματι καὶ ἐκ δυνάμεως κατὰ τὸ φράσκον ῥητόν εἰς δύναντι πορευόμενος, οὐκ ἀρκεῖν ἠγείτο τῆ περιβολῆ τοῦ ἐνδύματος καὶ τῶ μελλόν τῆς ἀσκήσεως ὑπεισελθὼν ἀξιώματι τῆ ταυτότη τῆς διαίτης ἐνδιεθεύεσθαι, ἀλλ' ὡσπερ οἱ ταῖς βαθμίαι γῆθεν ἀπαιουόμενοι πλείονα τὸν φάρον ἐν' ἐαυτῶν τῶ ὕψει συμπεριγράφουσι, τῆς τροπῆς τὸν κίνδυνον ὑφορμώμενοι, κατὰ ταῦτα καὶ οὗτος δηλαδὴ ὁ μακάριος τῆ ἀμφιάσει τοῦ σχήματος πρὸς ὕψος τῆς θείας τῶν ἀρετῶν κλίμακος ἀναβιβαζόμενος σὺν φόβῳ πολλῶ τὰς ἀναβίσεις διήρχετο, ἅτε δὴ πρὸς ἀοράτους ἐχθροὺς τὴν ἄμιλλαν ἐργαζόμενος καὶ οὐ πρὸς αἶμα καὶ σάρκα τὴν πάλην ἐπιδεικνύμενος· μᾶλλον μὲν σὺν σκληροτέροις ἀγῶσιν ἐαυτὸν καθυπέβαλλε, τειχίον τούτους¹ κατὰ τῶν ἐναντίων τῆ τοῦ σταυροῦ δυνάμει ποιούμενος, ἄριστος ἐν ταπεινώσει γενόμενος καὶ πρῶτος σὺν ἀκακίας εὐθύτητι. «Ταῦται γάρ,» φησὶ, «ταῖς δυσὶν ἀρεταῖς ὁ κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν χαρακτηρίζεται ἀνθρώπος· μάθετε γάρ ἅπ' ἐμοῦ, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡ ἀλήθεια ἔφησεν, Matth. 11, 29; 18, 3. ὅτι πρῶτος καὶ ταπεινὸς τῆ καρδίᾳ καθέστηκε· καὶ ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένηθε ὡς τὰ παιδία, εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν οὐκ εἰσελεύσεσθε², οὐ τῶ μεγέθει τοῦ σώματος ἐν σχήματι τῆς βροφειδοῦς κατασκυρῶνθεσθαι ταπεινώσεως παρακλυνομένοις, ἀλλὰ τῆ κακίᾳ δι' ἀκακίας νηπιάζειν ἐκαστοτε.»
13. Ὅθεν ὁρῶν ὁ κοινὸς τοῦ γένους ἐχθρὸς καὶ πολέμιος ὁ ταῖς οἰκείαις βολίσι πᾶσαν δικαίαν ψυχὴν ὡς στρουθίον καταβαλεῖν ἐγκανθόμενος, ἤρξατο κατ' αὐτοῦ βρούχεν τε καὶ ἐμμάνεσθαι καὶ τοῖς ὄπαροις λογισμοῖς τῶν ἀκαθάρτων παθῶν καταβαλεῖν ἐπεχειρεῖ τὸν τῆς σωφροσύνης ἐραστήν, ὡσπερ φέτο, τῶ τῆς ἡδονῆς δειλεάσματι καὶ ἐπ' αὐτῶ καταχρόμενος· τοῦτο γάρ ἐστιν ὅτι μάλιστα κατὰ τῶν νεωτέρων τῆς ἐπισημένης ὁφρῶς αὐτοῦ τοῦ γαυρίαμα τῆς ἐπ' ὄμφαλοῦ γαστροῦ οἱ γαυγαλισμοὶ καὶ τὰ θελκτικὰ τῆς κακίας ἰνδάματα. Ὡς δὲ χειμάρρον δίκην τοῖς τοῦ δαίον δάκρυσιν ἐαν-
- τὸν καταβαπτίζόμενον ἐβλεπεν, ὄλος μανίας D γενόμενος, ὅση δύναντις αὐτῶ μελλόντα τὸν φλογμὸν ἐπαυῆπτε τῆς φύσεως· ὁ δὲ γενναῖος ἐγκαρτερῶν διετέλει τῶ πάθει φλεγόμενος. Οὐκ ἔχων δὲ ὅτι καὶ δράσειεν, προσετίθει τοῖς δάκρυσι δάκρυα καὶ ταῖς οἰμογαῖς οἰμογὰς παρεπέβαλλε καὶ τὴν πανάχατον Θεοτόκον ἐπεβοᾶτο προφθάσαι πρὸς τὴν τοῦτον ἐπίσηψιν καὶ βοηθῆσαι αὐτῶ κινδυνεύοντι· «Σὺ,» λέγων, «ἡ ὄλζα τῆς ἀγνείας, καὶ τὸ ἀμάρτανον τῆς παρθενίας εὐώδες κρίνον, ὃ θεομήτορ, καθέστηκας· καὶ σὺ με ἀντίλαβὸν τὸν ἀσθενῆ καὶ ταλαίπωρον καὶ μόνην τὴν σὴν καὶ μετὰ σὲ τοῦ σου νιόυ καὶ Θεοῦ κεκτημένον ἀντίληψιν.» Ταῦτα συντετριμμένη καρδίᾳ μετὰ πολλῶν δακρῶν ὡς εἰκὸς προσευξάμενος, ἐξατονήσας ὡσπερ τῆ παρατάσει τῶν πόνων, μικρὸν καθίσας ἀρύπνωσε· καὶ ὄρᾳ τὴν ἐμπροσθεν ὑποδειχθεῖσαν προφθόρον¹ ἐν γυναικείῳ τῶ σχήματι, δόξῃ ἀπέλω καὶ φωτὶ ἐξαστράπτουσαν δώδεκά τε ἄνδρας ὑπὲρ τὴν τοῦ ἡλίου ἀγῆν καὶ αὐτοὺς ἀποστίλβοντας ἐπιφέρουσαν καὶ ὡς αὐτὸν παριοῦσαν δῆθεν καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὕτω καθῆστο δακρῶν, ἐξείπειν ἐπιτρέπουσαν. Ὁ δὲ ὡς ἀγνωσῆσθαι ταῦτην ἀπήγγελλε· καὶ τὸ τοῦ πάθους ὄχληρον ὑπεμίμησεν. Τότε λοιπὸν τῶν μετ' αὐτῆ συμπαρομένων δύο προστάξασα σχίζει τοῦτον τῆς ἐπ' ὄμφαλοῦ γαστροῦ τοῦ κεκρυμμένου σωματίου, ὡς τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐνορᾶν τὴν τε σηπεδόνα τοῦ πάθους καὶ τὸ ἱατρικὸν ἐργαλεῖον ἐπ' αὐτοῦ τοῦ κατέχοντος· εἰτ' ἀποκαθάρασα² τὴν ἐγκειμένην ἐνδον τῆς ἀχθῆδος ὑγρότητα· «Ἄπιθι,» φησὶν, «οὐδὲν ἀπὸ τοῦ νῦν ἐκ τούτου θλιβόμενος.» Καὶ τρίτον τῆ χειρὶ τῶ σταυρικῶ συμβόλῳ ἐπάνω τοῦτον ἀερίως σφραγίζουσα, διέλυσε τὸ ὄρώμενον. Εἰς ἐαυτὸν δὲ γεγονώς καὶ τοῦ ὕπνου³ τὴν ταραχὴν ἀποποιήσάμενος, εἶδεν ἐαυτὸν κατὰ πάντα γαληνιώντα καὶ πλήρης ὄντα⁴ τῆ ψυχῆς θυμηδίας καὶ χάριτος, ὡσπερ ἀπὸ χειμῶνος ἐαρινῆς ἀκτίνας ἐπεισελλούσης, οὕτω τῆ τῶν φανέρτων λαμπρότητι καταγλαῖζόμενος· ἔκτοτε σὺν ὁρῶδιῳ ἅπαντα πόλεμον πρὸς τὴν βοήθῃ ἀποβλέπων διήμειβεν.
14. Οὕτω τοῖνυν τὸ πολέπον καὶ περιχαρῆς διανύων τῆς ἀρετῆς στάδιον, οὐδὲ τὴν ἐκ τῶν ἔργων προσγινομένην ὀφέλειαν ἀπεστρέφετο· εἰργάζετο δὲ ταῖς χερσὶν ἐντόνωσ τὴν ἐκ φονίμων πλοκῆν ποικίλως¹ ἄγαν περιποιούμενος καὶ μὴν καὶ καλλιγραφῶν ἄριστα πῶθῳ πολλῶ καὶ ταύτην τὴν μάθησιν προσλαβόμενος· καθυπέσθη γησε δὲ καὶ ταῖς τρισὶ ταῦταις διακονίαις ζῶν τῶ πνεύματι, τὴν τε τοῦ κανονάρχου (1) καὶ τὴν τῶν βιβλιῶν, ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν τοῦ ἐκκλησιαρχοῦ (2), μονώτατος ἐπὶ ἔτη δεκαοκτὼ ἢ καὶ πρὸς, τοῖς πᾶσιν ἐν ταῦταις κανὼν καὶ τόπος γενόμενος, ἐν μηδενὶ ποτε λόγον ὀργίλως ἐξάξας τοῦ στόματος ἢ μετ' ἀδελφοῦ μαχεσάμενος ἢ παρὰ τινος ὑποπτευθεὶς κἂν ἐν

Deiparam
supplet
exorat

E

et libera-
tur.Manibus
operatur,arti calli-
graphicae
incumbitet varia
implet
munera.³ μονηροῦ P.12. —¹ τειχίον τούτοις P. —² εἰσελεύσεσθε P.13. —¹ πορφύρον P. —² ἀποκαθάρας P. —³ τῶ ὕπνω P. —⁴ ὄν P.14. —¹ ποικίλως P.(1) *Kanonάρχης* is est qui in liturgiis canonum qui ab utroque choro concini debent cantum imponit vel qui canones incipit. Eius praeterea munus erat lignum pulsare ad convocandosfratres in ecclesiam. DUCANGE, i. v. *Kanones*. — (2) *Ἐκκλησιαρχης*, qui ecclesiae curam habet, et ei ad instar sacristae praeficitur. DUCANGE, i. v.

VITA σχήματι τὴν ἀποστροφὴν ἐργασάμενος. Ὡς ἂν δὲ μὴ δόξειε τοῖς πολλοῖς ὑπερέχειν αὐτῶν τῷ φρονήματι, μετρίως δ' ἐπίσης εἶναι τοῖς Ieiunia. ἁμοιαιῶσι βουλόμενος, ἥσθιεν ἅπαξ τῆς ἡμέρας βραχὺ τι μετὰ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν ἀπογενόμενος, κἂν τοῦτω τὴν πάλαι τῶν ἁγίων πατέρων οἰκονομικῶς ἐκτεθεῖσαν διαφυλάττων παράδοσιν, ὡς ἂν ἄρτιον εἴη τὸ σῶμα καὶ μὴ ἄτονόν τε καὶ ἐκλυτον πρὸς τὴν τῶν πνευματικῶν ἀγωνισμάτων ἐκπλήρωσιν· τὰς δὲ γε τῆς τεσσαρακοστῆς ἡμέρας ἀπαρატρώτως ἐφύλαττε, μίαν τῆς ἑβδομάδος ἀμυδρᾶς τινος² τροφῆς ἐμπιπλώμενος, ὅσον τὸν σύνδεσμον καὶ μόνον συγκροτεῖσθαι τῷ σώματι· καὶ γὰρ ἅπας ὁ βίος τῆς διαίτης αὐτῷ ἄνευ ὑπῆρξεν ἄρτον καὶ οἶνον καὶ τῶν ἄλλως ἐχόντων θέλγειν τὴν αἴσθησιν· πλὴν εἰς ὕστερον, ἠρίκα τῷ Βυζαντίῳ διέτριβε, πολλάκις τοῦτοις³ ἐκέχρητο διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τοῦ σώματος· ἅπαντα δὲ ἦν αὐτῷ ἐν τῷ στόματι τὰ τοῦ Θεοῦ γλυκαίνοντα λόγια, ἡμέρας μὲν τὰ τοῦ Δαβὶδ τερετίσματα, νόκτιον δὲ μετὰ τῆς εὐχῆς καὶ τὰ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως θανμαστὰ τῶν ἁγίων ἀνδραγαθίματα.

Sacerdotio, 15. Οὕτως οὖν ἐδδρομοῦντα τῇ τοῦ Θεοῦ συνεργείᾳ καὶ χάριτι ὁρῶν ὁ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης τῶν ἀδελφῶν ὁμηγύρεως καθηγεμῶν καὶ διδάσκαλος, ἠβουλήθη τοῦτον ἐν τῷ τοῦ πρεσβυτερίου προσαγαγεῖν ἀξιώματι, ὡς ἄξιον ὑποφήτην ταύτης γεγονότα τῆς χάριτος· καὶ δὴ θαμβητικῶς πρὸς τινα τὰ περὶ τοῦτον διαλεγόμενον⁴ καὶ τὸν ἄνδρα φανερώς ἐθειάζοντος⁵, τίς προσδραμῶν ὡς δὴ τι χαριούμενος τῷ μακαρίῳ ταῦτα διεσαφήνισε καὶ τὴν ὑφανομένην βουλὴν ἐξεῖπεν τοῦ πράγματος. Ὁ δὲ τῆς ἀξίας τὸ ὑψηλὸν δεδιττόμενος καὶ τῷ ταύτης φόβῳ βαλλόμενος, οὐκ ἔχων ὅπως τὸ φορτικὸν διαδράσειε, σοφίζεται τι τοιοῦτον, οἰόμενος ἀμβλῦναι δι' ἐαυτοῦ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ τὸ ἀπόσκοπον. Ἐπειδὴ γὰρ πρῶον αὐτὸν ἐπευφήμιζον καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ταύτην φέρειν αὐτὸν κατὰ τὸν πάλαι πρῶτατον Δαβὶδ τὴν ἀρετὴν ὑπελάμβανον, ταύτην τὴν δοκὸν ἐξ αὐτοῦ βουληθεὶς ἀπορρίψασθαι, ἕνα τῶν τῆς μονῆς παιδῶν ὀργίλως ἐπιλαβόμενος, ἐρράπισε δῆθεν ἐπεμβριμώμενος ὡς ἂν ὑπόδικον τῷ θυμῷ κατακρίναντες, ἐνδίκως ἐκβληθεὶς τῆς προχειρίσεως. Ὡς δὲ κλανθυρίζων ὁ νέος μέσον πάντων διήρχετο τὴν ἀδίκως πρὸς τοῦ ὁσίου ἐπενεχθεῖσαν αὐτῷ πληγὴν διηγούμενος, τῷ ἀπροσδοκῆτῳ καταπλαγέντες τοῦ δράματος εἶδισαν πρὸς βραχὺ τὸ ὀρώμενον· εἴτ' ἀναλαβόντες ἐξέστησαν, τῆς οἰσίας βουλῆς θανμάσαντες τὸ ἀπόρητον· ὅθεν καὶ ἄκοντα τοῦτον προσαγαγόντες ἀνέθεσαν μεσίτην Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τῷ θεῷ βήματι παραστήσαντες. Ἀπὸ δὲ ἐξῆς εἰς δόξαν προβαίνων ὁσημέραι καὶ Θεὸν ὁρῶν ὅσον ἐφικτὸν καὶ ὀρώμενος ἐπεμελεῖτο τῆς ἀθανάτου ψυχῆς τὴν ἐδποέπειαν, τὸ θνητὸν τοῦ σκήνους καὶ δόσμορον τῇ τῶν ἀρετῶν σεμνόνων στυλιπνότητι· ὡς γὰρ ἐκ τούτων τῇ μὲν ψυχῇ ἡ ἀπάθεια, οὕτως αἰθῆς τῷ σώματι τὸ ἐπωφελεὲς τῶν ἰνδαλμάτων προσγίνεται· ἐνθεν γὰρ ὠχρότης⁶ καὶ ἐσθῆτος ἀμφισίας καὶ βῆμα

ποδὸς ὥσπερ γέγραπται τὸ ἐσταλέε τε καὶ D μέτριον κέκτηνται. Φόβῳ οὖν καὶ αὐτὸς τοῖς τε θεοῖς ἤθεσι καὶ κινήσει κατακοσμῶν διετέλει τὸ ἐπιτεθεῖν αὐτῷ τῆς ἱεροσότης ἀξίωμα· οὐ γὰρ ἐδίδον ἔπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς ψαλμικῶς Psalm.131, εἰπεῖν, ἕως εὐρη τόπον τῷ ἀπειργάπτῳ⁴ ἐν 4. παντὶ τόπῳ τῆς αὐτοῦ δεσποτείας ὑπάρχοντι καὶ ἄξιον σκήνωμα κατασκευάσῃ τῷ πλάσαντι. Καὶ δὴ ἐφενῶν κατεσκευάσας καὶ κατασκευάσας ἐδέξατο καὶ δεξάμενος λοιπὸν κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν ἔσχε παρ' ἐαυτοῦ τῆς μακαρίας καὶ ζωαρχικῆς τριάδος τὴν ἑλλαμψιν· ἐγὼ γὰρ, φησὶ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡ ἀλήθεια, καὶ ὁ Πατὴρ ἐλευσόμεθα καὶ μονῆν ἐν τούτῳ ποιήσομεν, Ioh. 14,23. τοῦ πνεύματος δηλαδὴ προσαρῶσαντος τὸ κατοικητήριον. Τοῦτον γάρην ὁλος Χριστοῦ εὐωδία γενόμενος, οὐ <μόνον>⁵ τοῖς ἐγγύς, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς πόροισιν τὴν ὁσμὴν τῆς ἐλυγνώσεως μεταδίδον· πολλοὶ γὰρ πίστευι τρωθέντες προσέτρεχον, οἱ μὲν τῶν ψυχικῶν τραυμάτων τὴν ἴασιν, οἱ δὲ τῶν σωματικῶν τὴν ἐδρωστίαν λαμβάνοντες· κατ' ἀμφοτέρων γὰρ ἐκ Θεοῦ τὸ κράτος ἀπείλιψεν.

16. Ἄλλ' εἰ τῶν ψυχικῶν τὰ καθ' ἕκαστον λέγειν ἐθέλομεν, ἀποκάμοιμεν ἂν τῆς ὑποθέσεως ἐναρξάμενοι· ἐν¹ δὲ τῶν αὐτῶ ἢ καὶ δύο ἐπ' ἐδεοργεσία δραστήτων τῆς φύσεως ἤδη προτιθέντες τῷ διηγήματι, ὡς ἀπὸ κρασιέδου καταφανῆς ἅπαν τὸ πρὸς Θεὸν ὄμιν τῆς αὐτοῦ παρορησίας ποιήσομεν ὕψασμα. Ὡς γὰρ συνέρρει τὸ πλῆθος καὶ πάντες εὐθὺς προσέτρεχον, — ἐβελτίων γὰρ τοὺς πολλοὺς² καὶ μόνον ἐπ' ὄψεσιν³ ὁ ἀνήρ θεοορούμενος — τίς τῶν ἐπιφανῶν μειράκιον ἔχων ἐξ αὐτῆς γεννήσεως κωφὸν τε καὶ ἄλαλον πίστευι ἀδιστακτῶ φερόμενος ὡς οὐκ ἄλλος γε, προσπίπτει τοῦτον τοῖς ἰγνεσι κατολοφουρόμενος, ἐλεῆσαι παρακαλῶν οὕτως ἄβλιως τὸν μέλεον παῖδα διατιθέμενον· ὁ δὲ ἀποθεῖτο τὸ τοιοῦτον ἐργεῖον, ἀνάξιον ἐαυτὸν καὶ ἁμαρτωλῶν ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους εἶναι διοριζόμενος, καὶ οὕτω φησὶ· « Τί τῶν ἀγαθῶν ἐν ἐμοὶ θεασάμενος τοιαυτῆς φοικτικῆς ἐργασίας ὑπῆρέτην με καταναγκάζεις γενέσθαι τὸν ἄσων; » Ὡς δὲ προστιθεὶς τοῖς δάκρυσι δάκρυα, τὸν παῖδα κρατῶν ταῖς χερσὶν ὑπεδείκνυε καὶ ἐξελιπάει κατελεῖται τὸν ἐξ αὐτῆς νηπιότητος τὸ χαρίεν τῆς φύσεως ἀγνοήσαντα· καὶ ἦν ἀμφοτέρων ἡ ἀμίλλα, πρὸς τὴν πειθῶ τὸν ἕτερον παροτρύνουσα. Ὡς εἶδεν ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος οὕτως ἐλεεινῶς τὸν ἄνδρα κατατροχόμενον, τῷ χεῖρε λοιπὸν τοῖς αὐτοῦ κενεῶσι τὸν παῖδα ἐστερνισάμενος⁴, εἰσελθὼν ἐν τῷ τοῦ νεῷ θησιαστῆριῳ καὶ ἕψας τοῦτον πρὸς τοῦδαφος ἰκανῶς τε ὑπὲρ αὐτοῦ προσενέξμενος, αἰθῆς ἀνελῶν καὶ ταῖς τετραχῶθεν γωνίαις προσφασαῖσι τοῦτον παρσκενῶσας τῷ στόματι, ὄρθιον ἐρείσας τῇ γῆ ἤρετο πρᾶειά τῇ φωνῇ τὸν μείρακα προσκαλοόμενος. Ὡς δὲ παρενθὲς ἐπακίχως καὶ τραγῆ τῇ γλώττῃ τὴν ἀνταπόκρισιν δέδοικε, καὶ περιχαρῶς τὸν ἐαυτοῦ ἐπεκαλεῖτο γεννήτορα, τοῦτον ὁ μέγας παρῶντὰ ἐναγκαλισάμενος ἀποκαθίστησι πρὸς τὸν οἰκειὸν γεννήτορα. Ὡς ἔνιγ τὸν νῖον προσλαβόμενος, οἴκαδε σκιρτῶν καὶ ἀλλόμενος, ἀπελή-

quod primum detrectaverat,

C

initiat.

Psal. 131, 4.

Ioh. 14, 23.

Miracula.

Puerum surdum et mutum sanavit.

F

² ἀμυδρᾶν τινα P. — ³ τούτων P.
¹⁵. — ¹ διαλεγόμενος P. — ² ἐκθειάζοντος P. — ³ ὀχρότης corr. P. — ⁴ τὸ ἀπειργάπτως P. — ⁵ om. P.

16. — ¹ ἕνα P. — ² τοῖς πολλοῖς P. — ³ ἐπόψεσιν P. — ⁴ ἐστερνισάμενος P.

-λυθεν

A λυθεν, ἐντολήν εἰληφάτα μηδενὶ ἐξεῖπειν τὸ θαῦμα ταμεινόμενον, « ἴν' ἔχοις σου (φησί) τὸν νῖον εἰς αἰὲ διαφυλαττόμενον. »

Syncretis.

17. Τίνι βούλει τῶν πάλαι διαλαμψάντων ἐν τέρασι προσοικειῶσαι τὸ θαῦμα¹; Καὶ γὰρ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ τὸ διήγημα καὶ μὴν θαυμάζεται μὲν Ἐλισσαῖος τὸν παῖδα τῆ Σουμανίτιδι χαριζόμενος· δε στόμα πρὸς στόμα καὶ χερσὶν τοῖν χερσὶν ἀλλὰ καὶ τοῖν ποδοῖν τῷ παιδαριῷ πάλαι προσφάνον τὴν ζωὴν ἔδωκεν αὐτοῦ. Θαυμάζεται δ' ἑμοῖος ὅτι καὶ προφητικῆ παραρησῖα τὸν πόρον διαρρήξας τῆς φύσεως κατ' ἐπαγγελίαν προελθεῖν τὸν παῖδα πεποιήκεν· ἀλλὰ θαυμάζεται καὶ οὗτος οὐ χειρῶν καὶ ποδῶν προσφάσει, μόνη δὲ προσερχῆ τὸ κωφόν τε καὶ ἄλαλον ἐβλάλον ἔθεν καὶ βρῖθον² ἀπεργασάμενος. Εἰ δέ, ὅτι μήτραν στεριεύουσαν γόνιμον ἐκτετέλεκε³, δίδως, ὡς περ καὶ ἄξιον, τὰ πρεσβεῖα κατέχειν τῷ θαύματι, πρόβηθι μικρὸν ἐν τοῖς ἐμπροσθεν καὶ εὐρήσεις τῆ προφητικῆ διόπτρα τὴν πράξιν ἐπίσης ὡδε τῷ προφήτῃ συνδέουσαν· ἄβρει τοιγαροῦν τὸ προκειμενον. Ὁ πρῶτος τῶν Ῥωμαίων κατέ-

Sterilibus parentibus

Hebr. 13, 4.

χων τοὺς οἰακας γυναικὶ προσοικειῶσαι τιμῷ γάμῳ καὶ ἀμάντῳ κούη κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, ἄτεκνος ἔπηχε, τῶν τῆς στεριώσεως δεσμῶν νάρκη τῆ μήτρα⁴ ποιούντων πρὸς τεκνογονίαν τοῦ σπέρματος· ἔθεν τὴν σχέσιν πολλὴν πρὸς τὸν τῷ Θεῷ ἐπιδικόμενος ἄνθρωπον, ἄμφω τῆ γαμετῆ⁵ πρὸς ἑαυτοὺς βουλευσάμενοι ἐκλιπαροῦσι τὸν ἕσπον τοῦ προσεύξασθαι, ὅπως χαρισθεῖν τοῖς τέκνον εἰς ἀνάστασιν σπέρματος καὶ εἰς κληρονομίαν τῆς ἑαυτῶν ἐποστάσεως· καὶ διή προθύμως ἐπινεύσας ὁ ἅγιος (ἰσῶρα γὰρ αὐτοῦ⁶ κατὰ πάντα κομῶντας τοῖς ἀγαθοῖς κατορθώμασιν) ἔνθους τε πνεύματος λοιπὸν τῆ τούτων παρακλήσει γενόμενος· « Ἄπιτε (φησί) ἐν εὐρήνῃ· τάδε γὰρ λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἔξετε ἴδον ἄρενα καὶ πολλῆς τῆς εὐφροσύνης πλησθῆσεσθε, ἅτε τρωθέντες τοῖς τῆς ἀπειθείας κέντροις καὶ τῆς στεριώσεως. » Οἱ δὲ τὴν ἐπαγγελίαν ταύτην ὡς ἐκ στόματος Θεοῦ παρὰ τοῦ πατρὸς προσλαβόμενοι, εἰς τὸν ἐπιόντα καιρὸν τὸν νῖον ἐκτετόκασιν καὶ βαπτισθέντα τοῦτον ἐκ τῆς κολυμβήθρας δέξασθαι τὸν ἅγιον καταράχασαν, ὡς ἂν καὶ πνευματικὸς νῖος χρηματίσειε τοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς προὔπαρξενος, γεννηθῆναι τοῦτον προκαταγγελλάντος. Ἔχοις τοῦ ζητουμένου τὴν λύσιν, τῷ προφητικῷ χαρακτήρι σχηματιζόμενον.

futuram praenuntiat prolem.

C

Sancti discipuli.

18. Ἐπεὶ οὖν εἰδιστο τῆ χάρα τὸ ἐκάστον κοιροβίον πρεσβύτερον τὸν ἐπ' αὐτοῦ ἀποκαθέντα οἰκείον μαθητὴν προσλαμβάνεσθαι καὶ τοῦτον ὡς οἶόν τε φροντίζειν κατὰ τὸν ἔνδοθεν ἄνθρωπον ἀπαιτεῖν τε τῶν κορυπῶν τῆς καρδίας ποιῆσθαι τὴν ἐξαγόρευσιν, πολλοὺς μὲν καὶ οὗτος ἀπέκτειρε διεξαγομένους τῷ τούτου θελήματι. Ἐκ δὲ τῶν πολλῶν τοὺς θαυμασίους φημί Λουκᾶν τε καὶ Συμεῶνην καὶ τὸν τῆς ἑπακοῆς ἀδάμαντα Ἰωσήφ, οὗ τῆς ἀποταγῆς τὸ ξένον τε

καὶ εὐπροθύμον εἰ καὶ πολλῆς τῆς πραγματείας καὶ ἑτέρας χρῆται τῆς διηγήσεως, ἀλλ' οὖν πρὸς τὴν τῶν ἐντυγχανόντων ὠφέλειαν τόδε καὶ μόνον δι' ὀλίγων προθήσομεν τὸ κεφάλαιον. Οὗτος γὰρ τὸν σταυρὸν ἐπ' ὤμων κατὰ τὸν εἰπόντα ἀράμενος, πρόσσεισι τῷ θεραπευτῇ τοῦ Χριστοῦ· καὶ τὸ τῆς σαρκὸς ἅπαν ἀπαρησάμενος φρόνημα, ἔδον ἑαυτὸν ὤφειτο τοῖς ἐκείνου διευθετεῖσθαι κελεύσμασιν. Καὶ διή προέκοπτε ζεόντως τοῖς τῆς ἀρετῆς ἀγωγίμοις διευθυνόμενος· ἔθεν τὸ θερμὸν αὐτοῦ τῆς πίστεως ἐνορῶν ὁ θαυμασίος, οὐκ ἦμιστα τοῦτον τοῖς τῆς ἀσκητικῆς παλαιστρας ἀνδραγαθήμασι καθυπέβαλλε, τὸν ἐκ τῆς πεινῆς τε καὶ δίψης καὶ τὸν ἐκ τῆς ἀτιμίας αὐτῷ προσφερόμενος ἄεθλον. Ὡς δὲ ἀδάμαντος στεροστέραν τὴν τοῦτον διάνοιαν ἐστοχάσατο, ἑτέρως αὐτῷ τὸν ἀγῶνα ἐντίθηται καὶ φησι· « Βούλομαι σε πιπράσαι, ἀγέρωχον ὄντα καὶ ἀνυπότακτον εἰ πως ἀνάρρουσιν τῶν πολλῶν σου κακῶν ἐφεύροισ ἐν ὄρα τῆς κρίσεως. » Ὁ δὲ τοῦ Χριστοῦ πύκτης πρὸς παντοῖον πειρασμὸν ἐπαρχων ἀκλόνητος, « εἰ τι κελεύεις (φησί), ἅγιε πάτερ, τὸ δόξαν πρὸς τὸ συμφέρον τῆ ταλαιπώρω μου ψυχῇ, καὶ διάπραξαι. Οὐ γὰρ τὸ ἐμὸν εἰ καὶ ἀνάξιος, ἀλλὰ διὰ σοῦ τὸ τοῦ Θεοῦ ποιῆσαι ἐφίεμαι θέλημα. » Ἦν δέ τις ἐκεῖ μοναχὸς ἐν τοῖς κατὰ τὸν βίον πλεονεκτήμασι δοξαζόμενος πλοῦτῳ τε καὶ τῆ τοῦ κόσμου ἐδραία ἰδιαζόντως παρὰ πάντων τιμώμενος, ὅξες τε καὶ ἀσθηρὸς, ὡς οὐκ ἄλλος τις [ἄλλος] γηραιὸς ἴν' οὗτος εἶπω τοῦ ἐν τῇ κλίμακι, τοῦ πύκτου φημί Ἀκακίου (1), καθηγητῆς φημιζόμενος. Οὗτος τοῖνυν τῆ φορᾷ τοῦ θυμοῦ πιεζόμενος πολλοὺς μὲν τοὺς ἐπ' αὐτὸν τῷ πηλῷ καὶ τῆ πλινθία τῆς μαστιγίας ἀφρόνος ἐδάμαξε· καὶ γὰρ, ὡς φησὶν ὁ Σολομῶν, θυμὸς ἐν κόλπτοις ἀφρόνων ἀλλίζεται· πολλοὺς δὲ καὶ φουγάδας γενέσθαι πεποιήκεν, οὐ δυναμένους ὑπερεγκεῖν αὐτοῦ τὴν ἀπήρειαν. Ἦ γὰρ βραχὴ τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ πτώσιν οὐκ ἑαυτῷ ἀλλ' ἤδη καὶ τοῖς πολλοῖς ἀπειργάζετο. Τοῦτον ὄρων ὁ κοινὸς πατὴρ ἡμῶν Βλάσιος οὕτω πανοικὶ ἐλεινῶς καταναλισκόμενον, φήθη διὰ τῆς ὑπομονῆς τοῦ ἐνὸς ζωογῆσαι τοὺς πλείονας· καὶ προσελθὼν ἐν μᾶ τῷ κοιμαινόμενῳ τούτῳ μονάζοντι — καὶ γὰρ οὐ τὴν τυχοῦσαν αἰδῶ κάκεινος τῷ ἱερῷ πατρὶ προσάπνευε — « Βούλει (φησί) πριάσομαι σοι δοῦλον ἐράσμιον κατὰ πάντα τῷ σῷ θελήματι γενησόμενος; » Ὁ δέ· « Καὶ μάλα ἔγωγε εἰ ἐπέτηχον, ἐνεπορευσάμην αὐτὸν τοιοῦτον, καὶ αὐτῆν, (φησί) εἰ δυνατόν, τὴν ζωὴν προῖέμενος » ἀμέλει καταβαλὼν τὴν τιμὴν δαυιλῶς τοῦ Χριστοῦ τῷ θεράποντι δοῦλον ὄνητὸν τὸν Ἰωσήφ προσλαμβάνεται. Καὶ τίς ἂν τὰς ἐντεσθῆν ἀνάγκας λοιπὸν διαζωογραφῆσειεν, ὅς ἐκεῖνος ὑπέστη παρὰ τῷ κακοτρόπῳ τούτῳ μονάζοντι; οὐδὲ γὰρ ῥάδιον εἰς τοῦμφανὲς ἀγαγεῖν τὰ ἐν παραβύστω συμβάντα τῆς καρτερίας ἀνδραγαθήματα· πλὴν τῆ παναλκεῖ δεξιᾷ κυβερνώμενος ἐφθίμως¹ τούτῳ τῆ πίστει ἀνυποκρίτως διεξερχόμενος πρὸς

VITA Ioseph oboedientiae speculum.

Matth. 16, 24

E

Eccl. 7, 10.

F

17. — ¹ τῷ θαύματι P. — ² ἴτα P. — ³ ἐκτετελεκώς P. — ⁴ τὴν μήτραν P. — ⁵ ἴτα P; τῷ γαμέτα

expectaveris. — ⁶ αὐτοῖς P. 18. — ¹ ἴτα P; locus corruptus.

(1) Vitam Acacii narrat S. Iohannes Climacus in Scala Paradisi, grad. IV, P.G., t. LXXXVIII, Novembris Tomus IV.

p. 720-21. Cf. Synax. Eccl. CP., p. 261.

VITA τοὺς ἀκυμάντους λιμένας ἐξέπεμψεν, ἄλυστον μνήμης ἐπιπέφυκα ταῖς μετέπειτα γενεαῖς διὰ τῆς ἠνοθεύτου ἑπακοῆς ἐργασάμενος.

19. Πρὸς δὲ τὰ ἐξῆς ἐπιβῶμεν τῆς διηγήσεως. Οὕτως καθορῶν, ἑαυτὸν ἐπὶ πάντων ἀνθρώπων τιμώμενον (καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ πάπας τῶν λοιπῶν οὐχ ἐλάττω τοῦτῳ πιστῶς τὴν τιμὴν προσσπέμμεν, εἰς τὸ παλᾶτιον συζητήσεως μεταστελλόμενος καὶ ὡς διακειμένῳ Θεῷ πλησιέστερον τὰ κροντὰ τῆς καρδίας ἀνατιθέμενος), οὐκ ἔχον τοῦτον χάριν ὅτι καὶ δρᾷσειεν, ἠνιάτο πάντο καὶ ἔστεινε τῷ ὀλίγῳ συντηκόμενος· ὅθεν πολλὰς πρὸς ἡσυχίαν ἀπαραι βουληθεὶς οὐκ ἠδύνατο. Οὐδὲ γὰρ εἶων τοῦτον τὴν στήρσιν κατολοφνρόμενοι· καὶ δὴ προσφάσει ἀρροστίας τινὸς τῶν ἐν Ποτιύλοις θερῶν καθάπολαῦσαι προσποιησάμενος, παραλαβὼν τοὺς ἐξ ὅλης αὐτῷ πηγῆς ἀγαπήσαντας καὶ μέχρι τέλους αὐτῷ παρακολουθήσαντας, τοὺς θαυμασίους καὶ ἰστρούπους τῶν πατριῶν παρακελεύσεω φάλακας, Λουκιᾶν φημι Ἰωσήφ τε καὶ Συμεῶν, τοὺς θερμοὺς τῆς ἀρετῆς ἐκείτους, ἀπέπεμψε πρὸς τὴν μεγίστην καὶ πανευδαίμονα πόλιν Κωνσταντινούπολιν· εἴλεγε γὰρ αὐτὸν φημι τις ἐποσώροισα πρὸς τὸ εὐαγὲς καὶ παρμέγεθες θεῖον τῶν Στουδίου κοινόβιον, τὴν ἐκτεθείσαν ἐκεῖσε πανσέβαστον ἐπὶ τοῦ πάλαι τοῦτο κατὰξαντος καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν τῷ πνεύμῳ τῶν δογμάτων καταφαιδουράντος τοῦ ὁσίου φημι πατρὸς Θεοδώρου, ἀγγελικῆν διαγωγὴν τε καὶ διατέπωσιν καὶ αὐτὸς διεξελθεῖν ἐφιέμενος. Ὡς οὖν τῆς Ῥώμης ἀπάραντες ἤδη λοιπὸν δωδεκάτην ἡμέραν προσεκαρτέρουσιν τῇ θαλάσῃ περικλυζόμενοι, ὁπρῆνικα πρὸς τὴν Μοθόνην (1) κατητηκότες ἐπέβησαν, προνοίᾳ Θεοῦ θαυματουργεῖται τι εἰς τὸν ἅγιον. Ὁ γὰρ ταύκλῆρος μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ ἐκεῖσε τοῦτον ἐπαποθέμενος¹, αὐτὸς δι' ἐμπορίαν τινὰ πρὸς τὰ τῆς Δημητριάδος (2) μέρη κατέπλευσεν· ὃν οἱ τοὺς τόπους ἐκείνους ληϊζόμενοι βράβαροι συναντήσαντες, ἦσαν τοῦτον πρὸς τὴν ἰδίαν χώραν αἰχμαλώτων ἐπαγομένοι. Ὁ δὲ οικονομικῶς τουτοῖ διαδράσας τὸν κίνδυνον, τὴν βασιλευμένην πόλιν κατελήφε καὶ τῷ προσρηθέντι κοινοβίῳ προσορμαθεὶς ἐπὶ τοῦ ὁσίου αὐτοῦ² διακνβερωῦτος εὐθέμωσ παραλαμβάρεται· Ἀνατόλιος (3) δὲ ἦν ὁ θαυμασίος, ὁ ταῖς τῶν ἀρετῶν λαμπρόσιν ἄνωθεν οἰκείως τῷ ὀνόματι καταγλαυζόμενος, ὁ πάντας³ ἡμᾶς ὡς ἐν ἀρχμῆρῷ τόπῳ τῆς κοσμικῆς ἀχλὺς ἐπάρχοντας πρότερον ἀφαρτάσας, εἴθ' οὕτως διὰ τῆς καλῆς ὁμολογίας τῷ ἀγγελικῷ τῆς εὐφροσύνης περιβολαίῳ τοῦ σχήματος πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς ἐπιβιβάσας ἀρρότητα. Οὕτως δὴ οὖν ὁ ἀοιδίμος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν μονῇ τὸν ἅγιον εἰσδεξάμενος, δῆλον καθίστησι τοῦτον ὡς ἐκ Ῥώ-

μησ ἐπανελλόντα τῷ τῆς ἀσχερωσύνης διελημμένῳ τοῦς οὐακας· Ἀντόνιος (4) δὲ ἦν ὁ θαυμασίος· ὃς ἀκούσας λοιπὸν καὶ τοῦτον προσκαλεσάμενος καταμαθὼν τε αὐτὸν ἐκ τε τῆς θεᾶς καὶ τῆς ἐννπαρχοῦσης αὐτῷ ἀκακίας τε καὶ ἀπλότητος τέλειον ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ χαρακτηριζόμενον, δοὺς εὐλογία τινὰ καὶ πνευματικῶς κατὰ τὸ εἰκόσ αὐτὸν φιλοφρονησάμενος πρὸς τὴν εἰρημμένην μονῆν ἐξπέστειλε. Καὶ παρενθὲ δῆλα τὰ περὶ αὐτοῦ πάντα τῷ φιλοχρίστῳ βασιλεῖ πεποίηκε Λεόντι (5), τὸ ἀκέραιον τοῦ ἀνδρὸς διηροῦμενος καὶ τὴν λοιπὴν μετ' ἐκπλήξεως ἐκδειάζων τοῦτον κατάστασιν· ὃς ἐξ αὐτῆς ἀποστειλάς εἰσκαλεῖται πρὸς τὰ βασίλεια.

20. Ἄξιον δὲ μνημονεῦσαι καὶ τὴν πρὸς τὸν ἄνακτα εἰσοδον, ὀνησιφόρον¹ οὖσαν καὶ πολλὴν παρέχουσαν² τὴν ὠφέλειαν. Ἐπειδὴ γὰρ οἱ ἀπάγοντες τοῦτον, ὡς ἔθος ἐστίν, ἐν τῷ μονοθύρῳ (6) στήσαντες ἀνεχώρησαν καὶ πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως ἐπόρνησιν ἀπισχόλητον, μονώτατον ἔνδον ἐγκαταλήφσαντες, ὠδὲ τε καὶ ὠδε περιβλεψάμενος οὐλοῖται καὶ μηδὲνα τῶν συνανιόντων αὐτῷ θεασάμενος, μίαν δὲ καὶ μόνην ἀνεφωμένην θύραν σκοπήσας, ἐν ἣ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, ὡς σνήθησ ἦν αὐτῷ, καλλιγραφῶν ἐκαθέζετο, ἅτε δὴ οὕτος ἀληθῶς διὰ τῆς τῶν ἀρετῶν ἐργασίας πάλαι τὴν τῶν βρεφῶν ἀκακίαν ὥσπερ ἱμάτιον ἐνδυσάμενος, προσείσι τῷ φιλοχρίστῳ μέδοντι καὶ φησιν· «Ὡ ἀδελφέ, εἰπέ μοι, ποῦ λοιπὸν ὁ βασιλεὺς ἐναυλλίξεται.» Ὁ δὲ φιλάγιος οὗτος καὶ ὄντως φιλόχριστος ἐκθαμβος ὄλος ἐπὶ τῇ ἀκακίᾳ τοῦ ὁσίου γενόμενος, ἀρασθεὶς αὐτοῦ τὴν ἀπλότητα· «Κάθισον, (φησὶν) ὦ πάτερ, κἀγὼ σοι διὰ τάχους αὐτὸν ὑποδείξαιμι.» Καὶ τὸ ἐκ τῶν ποδῶν, ὅπερ πεπάτηκεν³, ὀποπόδιον ἀποσάμενος, ἐγγιστα τοῦτον καθίσας ὠμίλει μετὰ πολλῆς τῆς εὐθῆτης. Ὁ δὲ γέρον τὸ λαμπρὸν καὶ ἐνηλλαγμένον σκοπήσας τοῦ ὀποδήματος, ἐπέγρω τοῦτον εἶναι τὸν βασιλεύοντα καὶ ἄροδον ἐξαναστάς προσέπεσε τοῖς ποσὶν αὐτοῦ. Ὁ δὲ κατεφίλει τὸν ὄσιον καὶ ἐπὲρ τῆς αὐτοῦ βασιλείας εἰσεσθαι καλικέτευεν, οὕτω πως ἄνομολογοῦμενος, διτιπερ· «Πρὸ τοῦν χρόνων με Χριστοῦ, ἅγιε πάτερ, τὴν σὴν ἀγγελιοειδῆ μορφήν καθυπέδειξε· καὶ ἐθαύμαζον, εἰ καὶ ἀμαρτωλὸς διαλογιζόμενος ὡς οὐ πλάνη ἐστὶ τὸ τελόμενον. Ἐν χειρὶ γὰρ Θεοῦ καρδία βασιλέως, ὡς γέγραπται· πλὴν τῶν ἀπροόπτως καταφανείσαν θῆαν, ἄλλον ταύτην ἰδοῦ μοι ἢ⁴ τῆμερον ἐπιδείκνυσιν.» Ἀμέλει τοῦτῳ πολλὰς εὐλογίας παρεσχηκῶς ἐξαπέστειλε, συζητούμενος αὐτὸν ἐν τοῖς βασιλείοις ἔκτοτε μεταστελλόμενος, ἠδόμενος πάντο τῇ ἀκακίᾳ τοῦ γέροντος. Οὕτω δοξάζει Θεὸς τοὺς αὐτὸν διὰ τῶν δοξάζοντας.

21. Διέτριβε τοῖν σὺν τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς

Vanam gloriam fugiens

cum discipulis Puteolos proficiscitur.

Constantinopolim navigat,

ubi ab Anatolio Studitarum praeposito suscipitur.

Ab Antonio patriarcha et Leone imperatore arcessitur.

Qua ratione in palatio receptus fuerit.

E

Prov. 21,1.

1 Reg. 2,30.

19. — ¹ ita P; ἐναποθέμενος? — ² αὐτῷ P. — ³ ita P; legendumne πάντως?

20. — ¹ ὀνησιφόρον P. — ² παρέχουσα P. — ³ πεπατηκῶς P. — ⁴ τῆρ P.

(1) Methone, Μεθώνη ap. Strabonem, Μοθόνη ap. Pausaniam, in Peloponneso. — (2) Demetrias, urbs in Thessalia. — (3) Anatolio Studitarum hegumeno de quo in Vita Eulhymii, c. II, De Boon, p. 4-5, ultimis saec. IX annis suffectus est. Arcadius, ibid., c. IX, X, De Boon, pp. 29, 31. Anatolius tamen monasterii gubernacula iterum suscepisse credendus est. Habemus enim codicem anno 916 exaratum ἐπι Ανατολίον τοῦ ὁσίου

τάτου ἡγουμένου τῶν Στουδίου (Catal. Gr. Vatic., p. 153). Alterum hunc esse cognominem nullis nisi debilibus astruitur argumentis. — (4) Antonius Cauleas, patriarcha Constantinopolitanus an. 893-901. — (5) Leo VI imperator an. 886-912. — (6) De μονοθύρῳ lege I. Reiskii commentarium ad Constantini Porphyrogeniti De Cerim., lib. I, Bonn, t. II, p. 177.

ἐν

In monasterio Studii commemoratur.

ἐν τῷ τῶν Στουδίων μοναστηρίῳ, ἐν πολλῇ κατανόξει ταῖς ἀγαθοεργίαις ἐνασχολούμενος. Καὶ δὴ ἐν μῆ τοῖς ἀδελφοῖς ἐν τῷ ἀριστηταρίῳ συνεσιτώμενος, ἐπήρθη τῷ λογισμῷ πρὸς θεωρίας ἐπίβασιν. Καὶ ὡς ἔθος ἐστὶ τῇ τοῦ καθηγουμένου κλεῖσει τινὰ τῶν ἀδελφῶν εὐλογεῖν τὰ προσφάτως παρατιθέμενα βρόματα. ὁρᾷ οὗτος ὁ κατὰ Μωσέα δεδοξασμένος τὸ πρόσωπον, τοῦ ἀδελφοῦ τὴν χεῖρα τῇ σφραγίδι προτεινάντος, ἑτέραν ἄνωθεν χεῖρα λοιπὸν ἀπείρω φωτὶ ἐξαστράπτουσαν κατερχομένην ὁμοίως καὶ ἐπελογόουσαν τὸ εὐλογούμενον· ὅθεν μετὰ φόβον πολλοῦ καὶ ἐκπλήξεως τῷ τοιοῦτῳ ἐνασχολούμενος¹ ἑαμάτι, μικροῦ δεῖν τοῦ φαγεῖν τὸν ἄρτον αὐτοῦ ἐπελάθετο, τῷ θάμβει καταβαπτισθεὶς τοῦ ὁράματος. Τοῦτῳ παραχωρεῖν οἶμαι πᾶσαν τεχνικὴν τῶν ἔξω περιούτων, τῇ πιθανότητι τῶν λόγων πρὸς ὕψος αἰρούσαν² τὸ ἐγκώμιον. Τί γὰρ δὴ καὶ χαρίσασαιτο πλεῖω παρ' ὅπερ ἐστὶ³ ῥητόρων γλώσσαί καθητηχόμεναι; πλὴν οὐ θαυμαστόν οὐδ' ἄπιστον τοῦτο κριθεῖσθε⁴ ποτέ. Πάντα γὰρ δυνατὰ τῷ πιστεύοντι, γέγραπται· ἀλλ' οὐκ εἰ δοκεῖ καὶ δι' ἑτέρον τὸν ἄνδρα γνωρίσωμεν, τὸ θαῆμα θαύματι προσαρμύζοντες καὶ κατὰ τὸ ἡμῖν ἐφικτὸν ἐντιθέτες τῷ γράμματι.

Marc. 9, 23. νατὰ τῷ πιστεύοντι, γέγραπται· ἀλλ' οὐκ εἰ δοκεῖ καὶ δι' ἑτέρον τὸν ἄνδρα γνωρίσωμεν, τὸ θαῆμα θαύματι προσαρμύζοντες καὶ κατὰ τὸ ἡμῖν ἐφικτὸν ἐντιθέτες τῷ γράμματι.

Miraculum. 22. Ἐν τῷ μετοχῷ τῆς Φιερμονοπόλεως (1) τῷ καιρῷ τοῦ τρογιητοῦ πρὸς τὴν τῶν καρπῶν συλλογὴν καὶ οὗτος ὁ τοῦ Χριστοῦ θεράπων τοῖς ἀδελφοῖς ἐπίσης συνεσχολούμενος — οὐ γὰρ ἀπηξίου κατὰ πάντα συγκοπιᾷν τε τοῦτοῖς καὶ συναυλιέσθαι — ἐξ ὧν τις ἀδελφὸς ὀνόματι Φίλιππος ἐπετρόπην παρὰ τοῦ τῆν οἰκονομίαν ἐκείσε διέποντος τῶν πᾶσαν τὴν ἐκκλησίαν κατεργάσασθαι· οὐ σὺν προθυμίᾳ πολλῇ τὸ ἐνταλθὲν διανόντος, ἀδρόως ἢ τῆς ἀποκειμένης ἰλῆος δομότης κατὰ τὸν ἐγκέφαλον πλήξασα ἔνδον ἀλλοιωθέντα φόρον ὥσπερ κατεῖχε δυσβάστακτον, ἄλλων ἀλλοίως καὶ ἑτέρων ἑτέρας μηχανουμένων ὡς τάχιστα καὶ οὐ δυναμένων τοῦ ὀστρακίνου σκεύους ἀπολυτρώσασθαι. Ὡς δὲ λοιπὸν οὗτοι οὗτος ἡσχόλητο, βλέπει οὗτος <δ>¹ ἐν τῷ τοῦ πίθου τέλει μίμνους τέσσαράς τινας λεκοφόρους σφρογίας αὐτὸν δῆθεν καὶ σὺν αὐτοῖς ἀπάγειν ἐθέλοντας· ὁρᾷ δὲ καὶ τὸν ἅγιον ὡς ὀλόν τε παρακαλοῦντα τοῦτον καὶ πρὸς ἑαυτὸν τὴν χεῖρα προσεφελκόμενον· «Οἱ δὲ με, (φῆσιν ὁ ὁρῶν) τῷ ὀσίῳ καταλιπόντες ἀπέχοντο·» μόλις δὲ τοῦ πίθου τοῦτον ἐκσπᾶσαντες καὶ πρὸς ἑαυτὸν δι' ἐπιμελείας ἔλθειν παρασκευασμένοι, ἔγνω ὅτι καὶ πέποιθε. Καὶ ὡς τὸν ὄσιον ἔμπροσθεν αὐτοῦ παριστάμενον ἐθεάσατο, πίπτει πρηγῆς ἐπιλαβόμενος τοῖς ποσὶν αὐτοῦ μεγάλη φωνῇ τὸ εἰς αὐτὸν ἐπ' αὐτοῦ κατ' αὐτὴν τὴν ὄραν τεράστιον διηγούμενος καὶ ταῖς εὐχαριστηρίοις φωναῖς αὐτὸν ἀμειβόμενος. Ὁ δὲ· «Ἄπιθι (φῆσιν), τέκνον· οὐκ ἔγωγε, ἀλλ' αὐτὸς ὁ μέγας ἐν κινδύνῳ Νικόλαος τοῦδε τοῦ μικροῦ σε θανάτου ἐρρόσατο.»

23. Καὶ τίς ἂν τὰ τῷ θαυμασίῳ πατρὶ εἰργασμένα καθ' ἕναστον διεξελθεῖν τῷ λόγῳ δυνήσῃται; οὐδὲ γὰρ ὦν ὁ βλος τὸν ἔβαινον

κέκτηται, τοῦτων ὁ τοῦς διὰ γραφικῆς ἐμπειρίας εἰς τοῦμφανῆς ἀγαγεῖν ἐξισχύσειεν· ἀποδέει γὰρ ἀπειράκις ἀπείρους τῷ μερικῷ χαρακτῆρι διεξερχόμενος. Τετραετὶαν δὲ ἤδη πρὸς τῷ τῆς ἀρετῆς παιδευτηρίῳ ἐγγυμασάμενος, ἐπειπερ ἑώρα καὶ ἀδύς ἑαυτὸν σχεδὸν ἐπὶ πάντων τιμώμενον καὶ παρὰ τῶν διαφόρων ἐπισκέψεως χάριν εἰς αὐτὸν ἐπεισερχομένον παρενοχλούμενον, τῷ προσηθέντι ἐδλαβεστάτῳ καὶ πνευματικῷ πατρὶ Ἀνατολίῳ προσελθὼν καὶ τὸν ἑαυτοῦ σκοπὸν αὐτῷ ἀνακοινώσάμενος τὰς τε τοῦτον εὐχὰς καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν ἀρετῆς ἐφόδιον κομισάμενος ἀπέπλευσε μετὰ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν πρὸς τὴν ἑποριαν τοῦ Ἄθωνος, τὴν καταμόνας μαρτυρικῆν παλαιστῶν διεξελθεῖν ἐφιέμενος. Ὅσῃν δὲ βίαν λοιπὸν, τὴν ἐκείσε διαγωγὴν ἀσπασάμενος, πέποιθεν πρὸς αὐταῖς ταῖς ἀναγκαῖαις χρεῖαις τοῦ σώματος, ἔτι γε μὴν καὶ ἐπὶ τῶν ἰσοτρόπως ἐγκατοικοῦντων τὴν ἐρημον, οὐκ εἰδότων καλῶς διακρίνειν τὰ πράγματα, οὐδὲ ἐστὶ ῥᾶδιον διηγῆσασθαι, ὅπως τοῖς ὀνειδισμοῖς ὡς ἀπίσι ἐν χεῖλεσι τὸν ἰὸν παραθήγοντες ἔσκαπτον εἰκαιὸς τοῦ γρηαιοῦ τὸ ἀπόσκοπον, ἐκφρογες ὄντως ἐκ τοῦ πονηροῦ καὶ πλήρης ματίας ἀπάργαντες. Ὁ δὲ ἀντιτιθεὶς αὐτῶν τῷ θυμῷ τὴν προὔτητα καὶ τῷ μύσει τὸ τῆς ἀγάπης ἀκέραιον προβαλλόμενος καὶ τοὺς μὲν γρηαιοὺς ὡς πατέρας, τοὺς δὲ νέους ὡς ἀδελφοὺς συναναπλεκόμενος καὶ ὡς ἄριστος ἰατρός οὕτω πως μέσον αὐτῶν ποικιλλόμενος καὶ τὰ τῆς σωτηρίας φάρμακα προτεινόμενος, εἶλεν ἀπαντας τῆς ψυχροφθόρου λύμης ἀναρροσάμενος. Καὶ ἦν ὡς ἀστήρ διανγῆς πάντας καταφωτίζων τοῖς αὐτοῦ προτερίμασιν ὅθεν αὐτὸ τε τὸ ὄρος καὶ οἱ τοῦτον οἰκήτορες τῇ αὐτοῦ παρακελεύσει διεξαγόμενοι βαθεῖαν ἦγον εἰρήνην ταῖς αἰθραις τοῦ πνεύματος ἐπαναπαύμενοι. Εἰώθει δὲ πολλάκις μονώτατος τὸ ἄβατον ἐκεῖνο τῆς ἐρήμου διέρχεσθαι πέλαιος, οὐδὲν τῶν εἰς βρώσιν ἑαυτῷ ἐπικομιζόμενος, μόνοις δὲ τοῖς θεοῖς λόγοις καὶ ταῖς παρατηρούσαις βοτάναις ἐνδιατώμενος εἰκοσι πολλάκις ἢ καὶ τεράκοντα ἐκείσε λοιπὸν ἡμέρας ἐγγυμαζόμενος φόβον παντός ἀνευθεν καὶ ἐκτός οἰασοῦν τῶν σαρκοβόρων θηρίων παρενοχλήσεως· εἰρήνεον γὰρ αὐτῷ κατὰ πάντα καὶ ὑπετάσσοντο ὡς τὸ κατ' εἰκόνα διαφυλάττοντι ἄτρωτον. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν ἱερὰν τεσσαρακοστὴν ἐκεῖ διέτριβεν ἅπασαν τὴν τε ἀμπεχόμεν καὶ τὰ λειτουργικὰ σκεῆσιν τῇ θεῷ μυσταγωγία ἐπιφερόμενος καὶ τὴν λογικὴν λατρείαν ἀναφέρων ἐκάστοτε, ὅπου δ' ἂν, τῆς ὄρας αὐτὸν καταλαβοῦσης, ἐτύγχανε.

24. Καὶ ποτε πρὸς ἑποριαν ἐν γεολόφοις τόποις αὐτοῦ καταντήσαντος καὶ τὴν ἀναιμάκτον θυσίαν τῷ Θεῷ ἀναπέμποντος, ἀγγελικῆ χοροστασία τὸν τόπον ἐκείνον περιστοιχίσασα, ξέρον θέαμα τοῖς ἐκείσε βουκόλοις ἐν μέρει τοῦ ὄρους ἐπάρχουσιν ἐξηκούετο· ἔτυχε γὰρ αὐτοῖς ἐκείσε νέμειν τότε τὸ ποίμνιον· εἰς γὰρ πολυοχλίαν φησὶ καὶ μέλους ἠδνεποῦς ἀνέκαστον αἶνεσιν πλήρης ὁ χῶρος ἅπας γενόμενος,

VITA

Post annos quattuor

cum discipulis ad montem Athonem pergat,

E

ubi solus saepe loca deserta quaerit

et herbis victitat.

F

Dum liturgiam celebrat,

21. —¹ ἐνασχολούμενον P. —² αἰρούσα P. — 22. —¹ om. P.
³ πᾶσα πῆρ ἐστὶ P. —⁴ κριθεῖσθε P.

(1) Locus Constantinopoli. Synax. Eccl. CP., pp. 388, 721.

VITA caelestes a pastoribus audiuntur voces.

1 Reg. 18, 14.

Byzantium redire coactus

ἐξ ἀπειρών ταγμάτων ὑπὲρ ἀνθρώπων τοῦ τρισ-
 αγίου μέλους ἢ ἤδη¹ ἀνεπέμπετο, ἀνθρώπων
 γλώττιαν, τὸ φοβερόν τοῦ ἀκούσματος οὐ σθέν-
 ουσαν² διηγῆσθαι, ὡς ἐκπλαγέντας τοὺς
 ἀγρότας καὶ τὸν τόπον διερευνήσαντας εὐρεῖν
 τε τὸν ὄσιον πρὸς ἑαυτὸν ἔτι τὰ τῆς εὐχαριστίας
 ποιούμενον λόγια τῆν τε ὑπηρεσίαν ἐκτεθει-
 μένην πᾶσαν ἐπὶ τινι πετροῦδῃ τόπον ἀνοφο-
 ρούμενον καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον ὄρθιον πρὸς αὐτὴν
 1 Reg. 18, 14. φρόβῳ πολλῶν παριστάμενον, καθάπερ τὸν Σα-
 μονῆλ τὸ γράμμα διασημαίνεται. Ὅθεν προσπε-
 σόντες τοῦτον τοῖς ἰχνεσι καὶ τὰ ἀκουσθέντα
 διηγῆσάμενοι εὐχὴν τε παρ' αὐτοῦ κομισά-
 μενοι μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς τοῦ ὄρους ἀπά-
 ραντες θερμοὶ κήρυκες τῶν ἀκουσθέντων ἐγί-
 γνοντο, μεγάλη τῆ φωνῆ πάση τῆ περιχώρῳ τὰ
 τοῦ Θεοῦ τεράστια διηγούμενοι. Καὶ γὰρ ἦν ὡς
 ἀληθῶς πλήρης ἐμπλήξεως τὸ τελούμενον καὶ
 βροτεῖον μέλους παντὸς ἐπανεστηκὸς τὸ ἐκεῖ-
 θεν ὑποφωτούμενον. Τί δ' ἂν τις καὶ πρὸς τὴν
 B τοῦ θαύματος σύγκρισιν διαγράψειν; ἔρρει
 γὰρ οἶμαι καὶ ἱστορίας ὑψηλῆς καὶ παλαιῶν
 αἰνιγμάτων ἀντιπαράθεσις, οὐκ ἐχόντων, εἴ-
 περ ἐθέλοιεν, περιληπτικῶς διαζωγραφεῖν τῆς
 αὐμπληθοῦς ἐκείνης καὶ ἀκαταλήπτου ἡχῆς
 τὸ μελόδημα· ἔνθεν πίστει τὸ ἐφηγούμενον
 ἔνδον ταῖς πλαξὶ τῆς καθαρᾶς διανοίας ἐρεί-
 σαντες, σιγᾶν τῷ λόγῳ παραχωρήσωμεν.
 25. Ἐκεῖθεν δὲ αὐθις πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μα-
 θητὰς τῆς μονίας τοῦ ὄρους ἀνθυποστρέφων
 ὁ ὄσιος οὐκ ἦν προσιτὸς τῆ τοῦ ἦθους ἐπαλλαγῆ
 κατὰ τὸν μέγαν Μωσῆα καὶ αὐτὸς κλειζόμενος
 καλύμματι δ' ὡσπερ τοῖς πολλοῖς νιφετοῖς
 καὶ ταῖς τῶν ἀνέμων αἰραις ὄλον αὐτοῦ κατω-
 μένον ἔφερε τὸ σῶματιον. Ἄλλ' οὕτως αὐτοῦ
 τὴν ὄρειον διατριβὴν ἐξανόητος καὶ ἀσπασίως
 πρὸς δέκα καὶ ὄσιν ἔτεσι πρὸς τοὺς ἀφανεῖς
 πολεμήτορας ἀντικαθιστάμενος καὶ πρὸς αὐτὴν
 τὴν τῶν ἀρετῶν ἀψίδα, φημί δὴ τὴν ἀπάθειαν,
 πεφθικῶς καὶ ὡς ἐν ἀδύτοις ταύτῃ περιεσχό-
 μενος¹, ἐξανέστησάν τινες λέγοντες τοῦ ὄρους
 ἔχεν τὴν ἐπικράτειαν· κἀντέθεν οὐ τὴν τυχοῦ-
 σαν ὄχλησιν τοῖς πατρίσιν ἐπέφερον· ταύτης
 ἐνεκα τῆς προφάσεως ἠναγκάσθη καὶ αὐθις
 καταλαβεῖν τὸ Βυζάντιον καὶ δὴ ἓνα (1) τῶν
 αὐτοῦ μαθητῶν <διάδοχον καταστήσας²> δια-
 θήκην ἐν μυστηρίῳ δῆθεν καταλιπὼν τὴν
 βουλήν αὐτοῦ· «Ἐγὼ μὲν τοῦ Θεοῦ συνεργή-
 στοντος ἄπειμι (φησὶν), δηλώσω τῷ βασιλεῖ
 τὴν ἐπεισφρήσασαν ταραχὴν τοῖς μονάζουσιν (2),
 εἴ πως τῶν φιλοπολέμων ἀνθρώπων τὸν θυμὸν
 κατενάρσειεν³. Σὺ δὲ λοιπὸν ἂντ' ἐμοῦ μετὰ
 Θεοῦ ἅπασι τοῖς καθ' ἡμᾶς ἀδελφοῖς ἀντιλαβοῦ
 καὶ φροῦρει καὶ ἐπισκόπευσ, μνησιν κάμου
 ποιούμενοι πρὸς τὸν Κέριον», τῷ διορατικῷ

δύματι τὴν ἑαυτοῦ προαισισόμενος ἀποβίω- D
 σιν. Καὶ ταῦτα λέξας, ἀσπασόμενος αὐτὸν ἀνε-
 χώρησεν, ἐντεταλόμενος μέχρι τρίτης ἡμέρας
 μηδενὶ ἐξαιρεῖν τὰ τοῦ πράγματος. Καὶ εἰσελ-
 θὼν ἐν τῇ βασιλευσῶσῃ τῶν πόλεων, ἀπελθὼν
 εἰς ὄπερ πρόφην ἠηλλίζετο καταγώγιον καὶ μετὰ
 πλείστης ὅτι χαρᾶς εἰσοδεχθεῖς παρὰ τε τοῦ
 πρώτου καὶ τῆς εὐκλεοῦς τῶν ἀδελφῶν ὀμη-
 γρέως (καὶ γὰρ ὡς ἀγγέλω Θεοῦ, τὴν αὐτοῦ
 παρουσίαν κροτοῦντες, προσέτρεχον ἐντὸς ὀλί-
 γων ἡμερῶν) καὶ αὐθις τῷ φιλοχρίστῳ βασιλεῖ
 θεασάμενος Λέοντι καὶ ἂν ἐξηγεῖτο μετὰ ζεού-
 σης τῆς προθυμίας ἀφθόνως παρ' ἐκεῖνον ἐπι-
 τευξάμενος (ἐνετρόφα γὰρ τῷ γρηαῦ συνανα-
 πλεκόμενος καὶ τῆ χρονία μορφῇ τὴν ἐπιθυ-
 μίαν τῷ ὄσιῳ προσκαρτερῶν ἐκορύννε σάκραν
 τε λοιπὸν μετ' οἰκείας γρηφῆς ἐν χροσοβούλ-
 λῳ⁴ (3) μετὰ καὶ πλείστης ἄλλης⁵ δωρεᾶς πα-
 ρασχόμενος), κατελθὼν ἐκ τοῦ βασιλέως καὶ
 ab imperatore chry-
 sobullum impetrat;
 μετ' ὀλίγων μικρὸν τι προσομιλήσας, νοσήματι
 ἔκειτο λοιπὸν ἐπὶ⁶ τοῦ σίμιμποδος ἐπαναπαύ-
 μενος. Ὡς δὲ κατὰ μικρὸν προσήκων ἡ νόσος
 λαμβάνουσα κακῶς διετίθει τῷ σῶματι καὶ αὐ
 δυνάμεις τῷ πυρετῷ συντριβόμενα κραταιο-
 τέραν ταύτην ἐργάζουσα, τὴν εὐετηρίαν εἰς
 ἅπαν καταλυμαίνουσαν, οὐκ ὠρρόδησε πρὸς
 τὴν ἐπιφορὰν τῶν δεινῶν ὁ μακάριος ἢ ὄπω-
 σοῦν τὴν φάσιν παρεμνήσατο μετρίως γοῶν
 ὄλωσ ταύτην καταδροσίσας τῷ ὕδατι· ἀλλ'
 ὡσπερ τις ἀνδρῶς προσλαβόμενος οὕτως ἔνδον ἀπὸ τῶν
 μικρῶν ἐκεῖθεν ἀβείας καὶ ἀρδενόμενος ὕδατι κτύ-
 πον ἀποτελεῖ καὶ ἀτμὸν ἀναδίδωσιν, οὕτω μόγις
 ποτὲ γνόντες ἐκ τῆς τῶν ἰατρῶν σφαιρικῆς
 διαθέσεως τὸν ἐκ τῆς δόξης αὐτῷ περιεκείμενον
 κάσωνα καὶ ὑπεκόπως ἔδωκε κομισάνας παρε-
 κάλλον ὡς οἷον τε προσάζει τοῦτο τῷ στόματι·
 δς τοῖς χεῖλεσι προσλαβόμενος καὶ δι' ὀλίγου
 ποιούμενος αὐτοῦ τὴν κατάπσιν, ἦν κατιδεῖν
 παράδοξον θέαμα. Δίχην γὰρ δαλοῦ πεπωρακ-
 τωμένον καταρδενόμενος οὕτως ἔνδον ἀπὸ τῶν
 σπλάγγων αὐτοῦ μετὰ κρινοῦ τρισμὸς ἐκ τῆς
 ἄγαν φλογώσεως ἀνεπέμπετο. Εἰκάσαις ἂν τά-
 χα τὴν τοῦ Ἰωβ ἱστορίαν ἀνατυπούμενος, ὅς
 τῆ πολυσχεδεῖ τῶν τραυμάτων φλογὶ συντη- F
 κόμενος ἀδόλωτον ἔσχε τῆς ψυχῆς τὴν εὐγέν-
 ρειαν· οὕτως οὐκ καὶ οὗτος κατ' ὁδὸν <ἤτ-
 τον> ἐκεῖνον τῷ πάθει τοῦ πυρετοῦ τυροπολού-
 μενος, τὴν τοσαύτην ἀνάγκην ἀποθεῖτο τοῦ
 σώματος, ἄμαχος τῆ καρτερίᾳ τοῦ λογισμοῦ
 ἐναποδεικνύμενος. Ἐντεῖθεν τοίνυν εὐρωσ-
 τίας ὡσπερ ἐπιλαβόμενος ἐπέπερ εἰς τέλος
 τῆ ἑσέσει τῆς γαστροῦς κατατετηγμένος⁸ ἐπήρ-
 χε τῷ σῶματι, μόλις ἀναπνεῖν καὶ μόνον δυνά-
 μενος, τὴν ἑαυτοῦ, ὡς οἶμαι πρὸ τριῶν ἡμερῶν
 διαγνοῦς ἀποβίωσιν καὶ Θεῷ τὴν εὐχαριστίαν
 instantis mortis praescius

24. — ¹ τὴν ὁδὸν P. — ² γλώττιαν... σθένουσαν ita P.
 25. — ¹ περιεχόμενος P. — ² supplēvi, om. P.
 — ³ καταναρσειεν P. — ⁴ χρυσοβούλω P. —
⁵ πλείστας ἄλλας P. — ⁶ ἐπὶ P. — ⁷ om. P. —
⁸ κατετιγμένος P.

(1) Procul dubio Lucam, de quo supra, c. 19, et quem c. 26 διδίδμον πατρὸς μαθητῆν προσφιλέστατον nuncupat biographus, cuius et hortatu calamum sumpserat. — (2) Iam alias adversus turbatores a monachis montis Athonis ad imperatores querelae delatae fuerant, ut colligitur e litteris an. 885 a Basilio Macedone datis, M. I. GEDRON, 'O 'Aθwς (Constantinopoli, 1885), p. 79. De primordiis vitae monasticae in hoc sacro monte, legatur et

K. LAKE, The early Days of Monasticism on Mount Athos (Oxford, 1909), p. 8-52. — (3) Litterae Blasio concessae perisse videntur. Habemus fragmentum chrysobulli Leonis imperatoris quo monasterium τῷ Μοναστάκωρος, τοῦ Καρδιογράστον καὶ τοῦ Ἀθανασίου καὶ τοῦ Ἀουκῆ tutelam suscipit. GEDRON, t. c. p. 81-83; LAKE, t. c., p. 84-86. Monasterium Lucae illud esse quod Blasius condecorat, cuique Lucam discipulum praefecit, probabile videtur.

liturgiam
celebrat

τῆ μυστικῇ θυσίᾳ τελευταίαν ἀποδοῦναι βουλό-
μενος, αἰτήσας προσφορὰν, καὶ σύνεγγυς τῆς
κλήνης αὐτοῦ παρετοιμασμένοι τράπεζαν, ἀνα-
στάς κἀντέθεν τῆ προθυμίᾳ ῥωννόμενος καὶ τὰ
τῆς ἱεροσύνης ἀμφιασθεῖς περιβόλαια, μετὰ
πολλῶν τῶν δακρύων τὴν φοβερὰν καὶ ἀναί-
μακτον τῆς μυστικῆς θυσίας ἀναπέμφας προσ-
κύνησιν τῆ παγαγία Τριάδι, ἣ καθαρώς καὶ λε-
λάτρευκεν, ἣ καὶ ποθήσας τῆ νεκρώσει τοῦ
σώματος, ταύτης ταμίον καθαρόν τε καὶ ἄσυ-
λον ἐχορήματισε, μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν τὴν
ψυχὴν ἐναπέθετο, κατατεθείς ἐνδόξως ἐν τῇ
ἐδαγῆ καὶ περιφανεστάτῃ μονῇ τῶν Στουδίου

et post
triduum
moritur.Lucas
S. Blasii
discipulus.

26. Ταῦτα ὡς ἐν πλαξί τῆ σῆ φωταυγεί δια-
ροία ἐγκείμενα παρὰ τῆς ἱεράς σου γλώττης
διαγρόντες ἡμεῖς οἱ εὐτελεῖς, ὃ πατέρων ἄριστε

Λουκᾶ καὶ τούτου τοῦ αἰοδίμου πατρὸς μα-
θητὰ προσφιλέστατε, κατὰ τὴν σὴν προτροπὴν
τε ὁμοῦ καὶ παραίνεσιν τῷ ταπεινῷ ἡμῶν λό-
γῳ καθόσον οἶόν τε ἦν διεζωγραφήσαμεν, τὰ
πλεῖω διὰ τὸ προσκορὸς καταλείψαντες· αὐτὸς
δὲ εἰ μὲν εὐροις τι τῶν σοι ἐρασμίων ἐγκεί-
μενον, ἐνχαῖς ἀνταμείβου δῶρον μέγιστον τῷ
πονήσαντι· εἰ δὲ μὴ, σύγγνωθι παρακαλῶ ὡς
συμπαθῆς ποιμὴν καὶ φιλόπαις ἐν ἅπασιν· οὐ
γὰρ δεδόξασται τὸ δεδοξασμένον ἐν τῷ μέρει
τούτῳ κατὰ τὸ λόγιον, πλὴν, ὡς τις¹ ἔφη σο-
φός, καὶ Θεῶ φίλον τὸ κατὰ δύναμιν. Εἴη δὲ
ταῖς αὐτοῦ εὐπροσδέκτοις προσβείαις τοῦ παρόν-
τος βίου διασωθέντας ἡμῶς τυχεῖν τῶν ἐπηγγελ-
μένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
τῷ κροίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ δόξα τῷ Πατρὶ σὺν τῷ
ἀγίῳ Πνεύματι ἀναπέμπεται νῦν καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

VITA

26. — ¹ ὁστις P.

B

E

DE S. MICHAELE

MARTYRE ALEXANDRIAE

COMMENTARIUS PRAEVIUS

SAEC.
XIII/XIV

H. D.

Theodorus
Metochita

1. S. Michaelis neo-martyris solus quem sciamus meminit Theodorus Metochita ille, qui Andronico II imperatore (1282-1328) magni logothetae munus gessit (1). Hic fuit vir perquam eruditus et in omni genere litterarum exercitatissimus, dictusque a Nicephoro Gregora, qui et in eius obitu orationem seu μονοδίαν habuit (2), βιβλιοθήκη ἔμφυτος (3). In codice bibliothecae Caesariae Vindobonensis Philosphico graec. 95, saec. XIV exarato, servata sunt opera eiusdem rhetorica, seu orationes decem et octo, quarum in re nostra praecipuae sunt: (fol. 303-325) Εἰς τὸν νέον μάρτυρα Μιχαήλ, et (fol. 364-373) Εἰς τὸν ὄσιον Ἰωάννην τὸν νέον (4). Orationis de S. Michaelis, quam nunc primum promimus, apographum habemus ex eodem codice, in Collectaneis Bollandianis, a P. Reinoldo Dehnio exaratum (5). Hoc tamen seposito, usi sumus plagulis photographicis Vindobona acceptis.

de
Michaelis,
recens
Alexandriae
pro
fide necato,

2. S. Michaelis laudatio optime tradita est, paucosque locos praebet qui emendationem postulant. Non ideo tamen plana omnia et perspicua sunt legentibus, cum immoderata verborum copia res non tam illustrare quam obscurare Theodorus satelisse videatur. Haec fere sunt quae de S. Michaelis audientibus ubertim et ornate proponit. Natus est Michael in agro Smyrneni, christianis parentibus. Adulescentulus a barbaris abripitur, captivusque in Aegyptum traducitur, ubi a chri-

stiana fide deficere coactus est et militiae ascriptus Dei tamen gratia animum exagitante, de aeternae salutis periculo sollicitari coeptus est, reque cum christianis eorumque antistite communicata, nefariam Mohammadis seclam relinquere statuit. Interim Alexandriam ab imperatore legati mittuntur; qua occasione Michael sub monachi habitu latens ab improborum manibus evadere tentat. Verum, a proditoribus ad impios iudices delatus, carceris squalorem, inedia, iniurias iterato patitur, et minis blanditisque contemptis, Christum imperterrite confitetur, donec gladio animadvertitur. Tum, mirantibus omnibus qui astabant, auditus est martyr, capite iam abscisso, ore haec verba κῆριε ἐλέησον emittere. Christiani autem certatim concurrerunt ut aliquam eius reliquiarum partem colligerent.

F

3. Orationem in publico coetu habitam esse e vocibus ὃ παρόντες (6) satis efficitur, et quidem coram imperatore suo (τοῦμοῦ βασιλέως) Andronico, quem αυτοκρατόρων ἄριστον in amplo exordio Theodorus perpetuo interpellat, laudibusque alio loco cumulat (7). Quae narrantur recens gesta sunt; testes enim advocantur legati qui tum Alexandriae commorabantur eorumque comitalus: μαρτυρόμεθα τῶν λόγων τοῦς πρόςβεις καὶ ὄσοι σὺν αὐτοῖς ἄλλοι τηρικαῦτα (8), ii etiam qui Michaelis supplicio interfuerant (9). Non temere νέονμάρτυρα Michaelis in ipso orationis

(1) KRUMBACHER, *Geschichte der byzantinischen Literatur*, p. 550-54. — (2) *Hist. Byzant.*, X, 2, SCHOPEN, t. I, p. 474-83. — (3) *Ibid.*, VII, 11, p. 272. — (4) *Catal. Gr. Germ.*, p. 35. —

(5) *Cod. Bruxell.*, 18906-12, fol. 18-29^v. *Catal. Gr. Germ.*, p. 224. — (6) *Orat.*, n. 7, p. 675. — (7) *Orat.*, n. 4, p. 672. — (8) *Orat.*, n. 4, p. 673. — (9) *Orat.*, n. 8, p. 676.

lemnate